

DIALOGAS

2013 m. gegužės 30 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 22 (1041). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai



Derindama spalvas, šokį, muziką ir darbo su vaikais metodikas Nacionalinės M.K.Čiurlionio menų mokyklos pedagogė Giedrė Zaščižinskaitė pastatė šokio spektaklį vaikams, kuriame šoka 1–4 klasių mažieji čiurlioniukai. Scenoje su jais bendrauja ir atradimų link lydi šokėjas Donatas Bakėjus.

Bent pamėgink!

„Vengiu būti didaktiška, tačiau jei „turite“ problemų darbe ar namuose, ar juoba su sveikata, visų pirma, atsigręžkite į save ir pažiūrėkite, ar ta problema dvišakio liežuvio pavidalu nesiraito šnypšdama jūsų burnoje...“ – pataria ir vertinga asmenine patirtimi dalijasi poetė, spėriai populiarėjančios knygos-praktinio vadovo „Atleisk savo šefą“ autorė **Ilzė Butkutė**.

POŽIŪRIS

5 p.

Apie vaikų gerovę...

Žinant apie artėjančią Lietuvos vaidmenį ES kitą pusmetį yra didelė rizika, kad atvykstantys švietimo politikai gali „nustebinti“ Lietuvos švietimo specialistus savo klausimais.

Tad pamėginkime būti pasirengę atsakyti į keletą „nepatogių“ klausimų...

Vienuoliktoji švietimo konsultanto **Algirdo Zabulionio** įžvalga.

ŽVILGSNIS Į ŠALIES

7 p.

Ar egzistuoja nemokamas mokslas?

„Drįstu manyti, kad ŠMM daugiau rūpinasi reformų priemonėmis (projektais), o ne darnios, vieningos, visas valstybines ir nevalstybines įstaigas vienijančios švietimo ir mokslo sistemos sukūrimu ir jos efektyviu funkcionavimu...“

MRU profesoriaus, ekonomisto, verslo konsultanto, pirmosios Vyriausybės pramonės ministro **Rimvydo Jasinavičiaus** požiūris.

8–9 p.

Ugdymo kokybė nebeužtikrinama nė vienoje grandyje

Saulius JURKEVIČIUS, Vilniaus licėjaus direktorius

Duomenų – per akis. Kur jų vertinimas ir išvados?

Šiandien nuostabą kelia tai, kad oficialios institucijos negali aiškiai apibrėžti ir įvardyti padėties Lietuvos švietimo sistemoje. Viešose kalbose apie švietimą akcentuojamos didžiulės investicijos ir nuolatinis ugdymo turinio atnaujinimas. Taip pat pabrėžiami

atskirų mokyklų išskirtiniai pasiekimai ir įvairiausių projektų įgyvendinimas. Tačiau labai miglotai kalbama apie visų Lietuvos mokinių pasiekimus ir ugdymo kokybę. O dauguma žmonių netiesiogiai ir iš pavienių faktų mato situaciją, kuri kelia vis didėjančią susirūpinimą. Todėl nenuostabu, kad visuomenei kyla daug klausimų dėl tikrosios padėties švietime.

Sunerimti verčia pastarųjų metų tarptautiniai tyrimai, kurie liudija, kad Lietuvos mokinių pasiekimų lygis prastėja. Šie tyrimai viešojoje erdvėje yra komentuojami, bandoma juos vertinti. Tačiau kur kas daugiau nei šie tyrimai apie tikrąsias mokinių pasiekimus galėtų pasakyti Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo rezultatų analizė.

Nukelta į 3 p. ▶

Tinklo karta: jaunas vynas – į seną vynmaišį

Nuo pirmosios iki dvyliktosios

Paskutinį praėjusio amžiaus dvidešimtmetį JAV bei kitose Vakarų pasaulio šalyse gimusių kartą mokslininkai vadina skirtingais vardais: *tinklo karta* (angl. *Net Generation*), *Y generacija* (angl. *Generation Y*). Neretai galima išgirsti ir *interneto* ar *Google kartos*, „skaitmeninio pasaulio čiabuvių“, kartais – *da-bartistų* (angl. *Generation Now*) pavadinimą, pabrėžiantį šios kartos jaunuolių polinkį į skubotumą.

Nukelta į 4 p. ▶

SVEIKINIMAI

Mieli abiturientai,
gerbiami mokytojai ir tėvai,

Paskutinio skambučio šventė – simbolinis slenkstis, įsimintina vieno gyvenimo etapo pabaiga ir kito pradžia. Ji asocijuojasi su laisve ir kartu didesne atsakomybe už savo pasirinkimus ir sprendimus. Tikiu, kad mokykla suteikė ne tik naudingų žinių, bet ir svarbių gyvenimo pamokų: bendradarbiavimo, pilietiškumo, savarankiškumo, drąsos siekti užsibrėžto tikslo.

Mieli abiturientai, linkiu kuo didžiausios sėkmės laikant brandos egzaminus. Pasitikėkite savo jėgomis, tegu šis išbandymas būna sėkmės tramplinu į ateitį. Nuširdžiai linkiu kiekvienam įgyti sau mielą ir valstybei bei jos žmonėms reikalingą profesiją, nepalianti mokyti, atrasti darbą, kurį dirbdami jausitės laimingi, atskleisite gabumus, kursite ateities visuomenę.

Dėkoju visiems dvylika metų lydėjusiems darbštiems ir kantriems mokytojams: ne vieną jų padrašinantį, geranorišką žodį šiandien išsinešate. Dėkoju tėvams, visą laiką Jus rūpestingai vedantiems į savarankišką gyvenimą.

Nuoširdžiai
Prof. **Dainius PAVALKIS**,
švietimo ir mokslo ministras

Sparčiai mažėja ir studentų

Švietimo ir mokslo viceministras R.Vaitkus savaitraščiui „Veidas“ patvirtino, kad dėl studentų sumažėjimo pastaraisiais metais labiausiai nukentėjo Šiaulių, Lietuvos edukologijos ir Klaipėdos universitetai. Anot jo, 2008 m. Šiaulių universitete (ŠU), kurio pakraipa pedagoginė, ir Lietuvos edukologijos universitete (LEU) iš viso mokėsi 23 tūkst. 511 studentų, o šiandien abiejuose mokosi 12 tūkst. 505 studentai. Abu šie universitetai neteko daugiau kaip 11 tūkst. studentų.

„Mes rengiame vis dar per daug mokytojų, ypač ikimokyklinukų. Tad jų rengimas ateityje dar mažės“, – sakė „Veidui“ viceministras. „Sunkiausi laikai, manau, atėjo Šiaulių universitetui. Ir, ko gero, jau netrukus kils klausimas, ar Šiauliams apskritai lemta turėti universitetą“, – savaitraščiui prognozavo Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti vadovas P.Žiliukas.

Studentų sumažėjo ir technologijų mokslų universitetuose. Kauno technologijos universitetas per penkerius metus neteko 5532, arba 31,82 proc., Vilniaus Gedimino technikos – 3810, arba 24,5 proc., studentų.

Tuo metu dviejuose universitetuose studentų padaugėjo. Lietuvos sveikatos mokslų universitete per penkerius metus studentų pagausėjo 13,92 proc., o Vytauto Didžiojo universitete – 6,14 proc.

Visi valstybiniai universitetai, lyginant su 2008 m., neteko apie 30 tūkst. studentų.

Bendradarbiaus mokytojų
ir mokslininkų atstovai

Praėjusį antradienį (05 21) Lietuvos švietimo profesinė sąjunga (LŠPS) ir Lietuvos mokslininkų sąjunga (LMS) formalizavo daugiau nei dvejus metus trukusį bendradarbiavimą – abiejų organizacijų pirmininkai: A.Jurgelevičius ir V.Gontis pasirašė bendradarbiavimo sutartį.

Įteisinti iki šiol be sutarties vykusį bendradarbiavimą buvo nutarta dėl galimybės LMS dalyvauti rengiant švietimo sektoriaus kolektyvinę sutartį. LŠPS įsipareigojo bendradarbiauti su LMS, kviesti jos atstovus į darbo grupes, pasitarimus, seminarus. Be to, LŠPS įsipareigojo rengti įstatymų pataisas, gerinančias dėstytojų, mokslo darbuotojų socialines, ekonomines, darbo sąlygas, derėtis su kitomis institucijomis.

Abi organizacijos sutarė drauge rengti ir įgyvendinti mokslininkų ir dėstytojų profesinius ir kūrybinius projektus; keistis informacija apie abipusiai naudingas iniciatyvas, akcijas, renginius ir projektus; skleisti informaciją apie mokslo ir studijų renginius, dokumentus, straipsnius, skelbimus, institucijas ir dėstytojus bei mokslininkus; keistis informacija apie darbo užmokesčio lygį, socialines sąlygas, kolektyvines sutartis ir jų įgyvendinimo eigą; bendromis lėšomis organizuoti tyrimus apie esamą darbo apmokėjimo sistemą ir jos panaudojimo efektyvumą mokslo ir studijų institucijose; vykdyti kartu įvairias protesto akcijas siekiant užsibrėžtų tikslų.

Pasak LŠPS pirmininko A.Jurgelevičiaus, profesinei sąjungai turėtų būti naudinga šalies mokslininkų intelektualinė parama tiek profesinės sąjungos veikloje, tiek teikiant pasiūlymus šalies valdžios institucijoms, kurios atsakingos už švietimo sistemą.

LMS pirmininko V.Gončio nuomone, LŠPS ir LMS sutartis yra naudinga ir skatinanti mokslininkų bendruomenės iniciatyvas ir pilietiškumą. Sutartis mokslininkams leis panaudoti profesinės sąjungos galias pagerinti mokslininkų, dėstytojų ir kitų švietimo darbuotojų darbo sąlygas.

Siesikų vidurinė tapo gimnazija

Ukmergės rajone bus nebe dvi, o trys gimnazijos – gegužės 10 d. švietimo ir mokslo ministras pasirašė įsakymą dėl Siesikų vidurinėje vykdomos vidurinio ugdymo programos akreditacijos.

Šiandien (05 30) vykstančiame rajono tarybos posėdyje bus tvirtinami naujosios gimnazijos nuostatai. Pasak gimnazijos direktoriaus V.Kalino, po mokinių ir pedagogų apklausos jų ugdymo įstaigai išrinktas Ukmergės r. Siesikų gimnazijos pavadinimas. Gerokai mažiau apklaustųjų pasisakė už Siesikų Juliaus Veselkos gimnazijos ir Siesikų „Vieversos“ gimnazijos pavadinimus.

V.Kalinas tikisi, kad tarybai priėmus sprendimą jis suskubs įforminti pavadinimo keitimui reikiamus dokumentus, pakeisti antspaudą, kai kurias sutartis, atlikti visus su mokyklos struktūros pertvarka susijusius veiksmus ir jau šiųmečiai abiturientai galės didžiuotis diplomu, liudijančiu, kad jie baigė gimnaziją.

Tačiau pagrindinė inauguracijos šventė Siesikuose vyks rugsėjo 1-ąją, kuomet gimnazistai užsivilks naujutėlaites uniformas.

Startavo brandos egzaminų sesija

Praėjusį šeštadienį (05 25) abiturientai ir ankstesnių metų absolventai laikė pirmąją valstybinę egzaminą – anglų kalbos. Jį šįmet pasirinko 16 998 kandidatai. Per egzaminą, kuris truko 3,5 val., jiems reikėjo atlikti klausimų, skaitymo bei rašymo užduotis.

Šeštadienį prasidėjusi pagrindinė egzaminų sesija truks apie mėnesį. Paskutinis valstybinis – informacinių technologijų – egzaminas vyks birželio 19 d. Pakartotinė sesija, vyksianti birželio 20 d.–liepos 5 d., planuojama tiems abiturientams, kurie dėl rimtų priežasčių negalės dalyvauti pagrindinės sesijos egzaminuose, užsienio šalių mokyklų abiturientams, namuose mokytis mokiniams ir įkalinimo įstaigų asmenims.

Neišlaikiusiesiems lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio ar mokyklinio brandos egzamino bus galima laikyti mokyklinį egzaminą pakartotinės sesijos metu.

Pagrindinės sesijos valstybinių brandos egzaminų rezultatus planuojama paskelbti iki liepos 12 d. Visi rezultatai (pakartotinės sesijos ir apeliacijų) bus paskelbti iki liepos 19 d.

Studijų prieinamumas Lietuvoje yra žemas

„Studijų prieinamumas Lietuvoje yra žemas, šansai patekti į aukštąją mokyklą ir ją sėkmingai baigti priklauso nuo tam tikrų charakteristikų, pavyzdžiui, tėvų išsilavinimo, neigalumo, studentų šeimyninės padėties. Šiandien duomenys rodo, kad studijos prieinamos ne visiems. Studijų prieinamumas yra susijęs su studijų įperkamumu, tai yra gebėjimu padengti studijų kaštus“, – teigė Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (MOSTA) analitikai, praėjusį trečiadienį (05 22) prista-

tydami pirmąkart parengtas šalies mokslo ir studijų apžvalgas.

Pasak MOSTA analitikės Ž.Pauliukaitės, „Eurostudent“ apklausos duomenys rodo, kad Lietuvos studentų pajamos yra vienos mažiausių Europoje, bet išlaidos studijoms – vienos didžiausių. „Toks pajamų ir išlaidų santykis skatina ieškoti pigesnių studijų galimybių, gali turėti neigiamą poveikį prieinamumui“, – teigė Ž.Pauliukaitė. Pasak jos, nors išlaidos studijoms iš valstybės ir savivaldybių Lietuvo-

je per dešimtmetį išsaugo, vis dar gerokai atsilieka nuo ES vidurkio. Prieš porą metų vienam studentui teko 7,7 tūkst. litų valstybės ir savivaldybių lėšų, tai buvo perpus mažiau nei vidutiniškai ES.

MOSTA atlikta „Studijų būklės apžvalga“ parodė, kad Lietuvoje, palyginus su kitomis ES šalimis, daug studijuojančiųjų ir aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų. 2011 m. aukštosiose mokyklose mokėsi per 170 tūkst. studentų, tačiau jų skaičius, prognozuojama, mažės.

Augs stojimo į aukštąsias slenkstis

„Mes vis dar turime universitetų, kurie priima be stojamojo balų skaičiaus – visi, kurie atėjo šiaip ne taip įgiję bendrąjį išsilavinimą, yra priimami. Jie priimami ne į techninius mokslus, bet į socialinius. <...> Tai tikrai ne tie motyvuoti žmonės, kurie atėjo įgyti žinių, bet kurie atėjo pasiimti diplomo, iš kitos pusės uždirbdami pinigų universiteto išsilaikymui. Slenksčio įvedimas stojimui į aukštąją mokyklą – taip pat yra tas būdas, tas pirmas žingsnis, ką mes ruošiamės padaryti, kad atsirinktume vis tik žmones, kurie turi motyvaciją mokytis“, – kalbėjo švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis antradienį (05 28)

Lietuvos studentų sąjungos (LSS) organizuoto tyrimo „Akademinio sąžiningumo indeksas 2013“ pristatyme.

Ministras tikino, kad galutinai dėl to dar neapsispręsta. „Variantų yra, bet mes nė vieno dar nesame pasirinkę, nusprendę ir apsisprendę, kaip tą darysime. Mes aiškiai suvokiame ir šiandieninis tyrimas parodė, kad tą reikia daryti, bet viskas iš eilės“, – teigė ministras.

Antradienį pristatytas tyrimas „Akademinio sąžiningumo indeksas 2013“ parodė, jog šeši iš dešimties studentų mano, kad jų fakultete paplitęs arba labai paplitęs „paruoštųjų“ naudojimas atsiskaitymų metu,

pusė mano, kad jų bendramoksliai nusirašinėja. Trečdalis studentų įsitikinę, kad jų fakultetuose paplitęs rašto darbų pirkimas, ir net pusė mano, kad bendramoksliai studentai dažnai plagijuoja dalį teksto.

Dėstytojai nesąžiningo elgesio pastebi mažiau. Pavyzdžiui, vos 5 proc. dėstytojų paruoštųjų naudojimą atsiskaitymų metu įvardija kaip labai paplitusį reiškinį, taip manančių studentų yra net 7 kartus daugiau (34 proc.).

Tyrimas parodė, kad labiausiai akademinis nesąžiningumas paplitęs socialinėse bei technikos studijose, mažiausiai – fizikos moksluose.

Mėgins išsaugoti ir nedideles mokyklas

Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) parengė ir socialiniams partneriams bei Seimo švietimo, mokslo ir kultūros komiteto nariams pristatė Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių pakeitimo projektą. Pagal jį žadama stengtis mažėjant mokinių skaičiui neuždaryti mokyklų, o pritaikyti jas įvairesnėms vietos bendruomenių reikmėms. Siūloma mažinti reikiamą mokinių skaičių aukštesnėse klasėse, leisti mokykloms jungti po dvi nebūtinai gretimas klases.

Projekte siūloma mažinti reikiamus vidurinėms mokykloms sudarant 11-as klases, taip pat reikiamus vidurinėms mokykloms, pretenduojančioms tapti gimnazijomis. Mažėtų ir mokinių skaičiaus vidurkis klasėse. Taip pat siūloma atsakyti taisyklės, kad jungiamos gretimos klasės: 5 su 6, 6 su 7, 7 su 8. Šias klases mokykla galės jungti po dvi savo nuožiūra.

Kad būtų išlaikytas platus švietimo įstaigų tinklas nuo darželių iki suaugusiųjų švietimo paslaugas

teikiančių įstaigų, numatoma leisti mokyklai turėti struktūrinį padalinį – neformaliojo švietimo skyrių, daugiafunkcį, gimnazijos skyrių ar filialą, veikiantį kitoje vietovėje. Mokyklos taip pat galės mokyti nuotoliniu būdu, jei atitiks ministro nustatytus kriterijus.

Artimiausiu metu projektas bus pristatytas ir aptartas ministerijos Kolegijos posėdyje dalyvaujant darbo grupei, ministerijos vadovybei, socialiniams partneriams. Vėliau bus teikiamas viešai svarstyti.

APKLAUSA

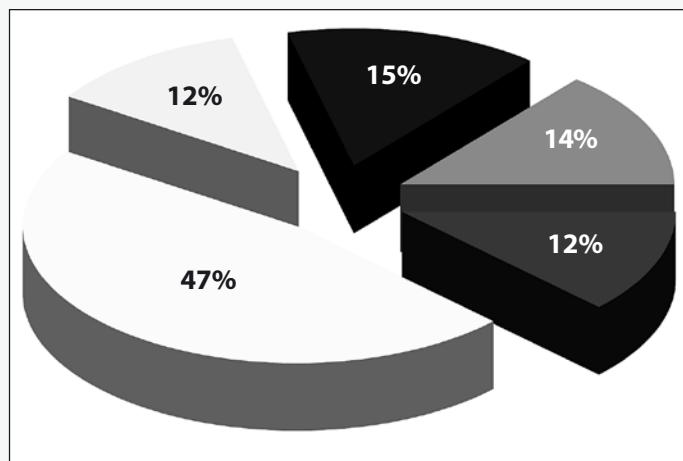
Mokytojų gerokai daugiau nei tramdytojų

Šią savaitę teiravomės (www.dialogas.com), kokia iš pateiktųjų frazių, internetų manymu, geriausiai apibūdina jų mokykloje vyraujančių mokytojų santykį su mokiniais.

Atsakymai pasiskirstė taip:

- 14 proc. – „Tučtuojau nutilkite!“;
- 12 proc. – „Geras klausimas! Jis mums padės!“;
- 47 proc. – „Imkimės darbo. Aš jums pagelbėsiu“;
- 12 proc. – „Nusiramink arba marš iš klasės!“;
- 15 proc. – teigia nežinantys.

Taigi, 24 proc. respondentų nuomone, jų mokyklos pedagogai dirba tramdytojais; 59 proc. teigia, kad jų mokykloje mokytojai geba – ir, matyt, turi galimybę – profesionaliai vesti savo ugdytinius pažinimo keliu. Ką gi: gal ir ne taip gerai, kaip norėtusi, bet dar ir ne taip blogai, kaip galėtų būti...



Ugdymo kokybė nebeužtikrinama nė vienoje grandyje

▷ Atkelta iš 1 p.

Ypač akivaizdžiai realią ugdymo kokybės padėtį byloja valstybinių brandos egzaminų rezultatai, – o jie rodo ypač prastą daugumos mokinių žinių ir gebėjimų lygį. Stojamųjų egzaminų rezultatai į kai kurias gimnazijas atspindi panašią tendenciją. Deja, pastarieji rezultatai apskritai nėra rimtai analizuojami. Galiausiai savaitraščio „Veidas“ paskelbti reitingai visuomenei sako, kad skirtumai tarp mokyklų yra milžiniški.

Taigi faktų ir medžiagos apie ugdymo kokybę yra tikrai pakankamai, kad būtų galima padėti įvertinti ir formuluoti išvadas.

Mitai ir priverstinės imitacijos

Pirmiausia ugdymo kokybei ypač atsiliepė visuomenėje įsivyravusi opinija apie nepakeliamus mokinių krūvius mokykloje. Nuolatinės, į verkšlenimą peraugančios dejonės sukūrė rimtam mokymui(si) nepalankią atmosferą. Lietuvos mokytojai buvo ir yra nuolat skatinami mokymo(si) procesą padaryti patrauklų kiekvienam mokiniui. Pats reikalavimas nėra ydingas, jeigu jis būtų pagrįstas aukštesnės mokymo(si) kokybės siekimu. Deja, metodinės naujovės, kaip mokymo proceso individualizavimas ir diferencijavimas, aukštesnėse klasėse yra daugiau nei abejotinos. Ar skirtingų mokymo kursų pasirinkimo galimybė yra nepakankama sąlyga, kad būtų užtikrintos mokiniams sąlygos mokytis atsižvelgiant į jų pasiekimų lygį? Kam tada apskritai buvo reikalinga įvesti bendrąjį ir išplėstinį kursą?

Mokytojai yra priversti įgyvendinti iš esmės abejotinos vertės dalykus ir užsiimti mokymo proceso imitavimu. Be to, negebėjimas pareikalauti iš mokinių rimto mokymo(si) nuvedė mokyklas į šalutines veiklas. Įsivyravo mokymo(si) imitaciniai modeliai, kurie paslėpė tikrojo darbo patirtį.

Tiesioginis tokios politikos rezultatas buvo sisteminis mokymo programų ir egzaminų „atnaujinimas“. Tiesa, tai daroma deklaruojant naujus ir prasmingus siekius. Tačiau realybėje ir keliama tikslai pradėjo vis labiau skirtis.

Taip po truputį neakivaizdžiai buvo atsisakyta amžių patikrintos tiesos, kad mokymo(si) procesas yra nelengvas ir – kartais – labai sunkaus bei atkaklaus darbo reikalaujantis procesas.

Diletantiškos improvizacijos

Ypač prie bendro švietimo kokybės lygio kritimo prisidėjo profiliavimas. Jo įgyvendinimo procesas pasižymėjo ypatingu diletantizmu ir blogiausios Vakarų patirties kopijavimu.

Po kurio laiko suvokta, kad skirstymas į humanitarinius, realinius ir kitus dirbtinai sukurtus profilius nepasiteisino. Tačiau esminės profiliavimo idėjos išliko. Šiandien dešimtokas turi apsispręsti dėl mokomųjų dalykų pasirinkimo. Tačiau tokiam amžiuje mokinio gyvenimo patirtis ir supratimas dar yra labai riboti, todėl jis renkasi spontaniškai, o ne gerai suvokdamas apsisprendimo prasmę. Šiandien mokinys gali rinktis tik vieną gamtos mokslą ir nesimokyti antrosios užsienio kalbos. Ši galimybė rodo, kad valstybės politikos įgyvendintojai nesuvokia nei bendrojo išsilavinimo prasmės, nei strateginių Lietuvos valstybės tikslų.

Siekiant atnaujinti ugdymo turinį buvo pradėtos nuolat keisti mokymo programos. Šis procesas ilgainiui tapo savitiksliu ir be aiškios krypties. Be to, nebeliko institucijų, kurios galėtų kompetentingai paaiškinti šio „atnaujinimo“ prasmę. Toks nuolatinis programų kaitaliojimas lietuvių kalbos disciplinoje įgavo groteskišką pavidalą. Šiandien Lietuvoje mokymo programos parengimas dažniausiai priklauso nuo vieno ar kelių žmonių, kurie iš esmės nėra tiesiogiai atsakingi už savo darbo rezultatus. Galima teigti, kad vyksta diletantiškos improvizacijos, kurių prasmės iki galo nesupranta mokytojai, o ką jau kalbėti apie mokinius. Guodžia tik tai, kad turėjome padėtus tvirtus programų pagrindus, kurių dar nepavyko galutinai „atnaujinti“.



Zitos Šlogerienės nuotr.

Blizgius žurnalus primenantys vadovėliai ir „makdonaldinis“ mokymo(si) stilius

Tiesioginis šio programų „atnaujinimo“ padarinys yra nuolatinė, komercinė pavidalą įgavusi mokymo priemonių kaita. Vadovėlių yra išleidžiama daug, tačiau daugumos kokybė yra prasta. Parašyti gerą vadovėlį yra darbas, reikalaujantis didžiulių pastangų, gebėjimų ir laiko. Dabar vadovėliai rašomi enciklopediniu stiliumi ir papuošiami gausiomis iliustracijomis. Dauguma jų primena blizgius žurnalus, o ne rimtas mokymo priemones. Teksto, kuris skatintų ne tik įsiminti, bet ir mąstyti, tėra užuomazgos. Pratybų sąsiuvinį ir kitų papildomų mokymo priemonių padėtis dar prastesnė. Jose pasitaiko tokių klausimų ir užduočių, kurias specialistas net nerekomenduotų mokiniui atlikti.

Siekiant sukurti ypač „tobulą“ ugdymo(si) aplinką pamokoje mokytojų kvalifikacijos tobulinimas įgijo kitus prioritetus – ne mokomojo dalyko išmanymą. Tokia politika akivaizdžiai atsiliepė mokytojų dalykinei kompetencijai. Šie žodžiai nėra tušti – jie pagrįsti patirtimi. Mažėja mokytojų, kurie būtų ypač geri savo mokomojo dalyko specialistai. Dalies mokytojų nenoras dirbti su aukštos motyvacijos mokiniais tik dar kartą patvirtina šią tiesą.

Lietuvos mokyklose įsivyravo „makdonaldiniu“ stiliumi pagrįstas mokymas. Pastarasis nereikalauja rimtesnio dalyko išmanymo iš mokytojo ir didesnių pastangų iš mokinio. Toks mokymo būdas, pagardintas metodinėmis naujovėmis ir moderniomis technologijomis, tampa norma, kuri daugeliui yra priimtina. Šiandien pamoka yra orientuota į dirbtinai sukurtą įsivaizduojamą švietimo strategų modelį, kuris nesiejamas su geru dalyko išmanymu.

Žalingi struktūrinės reformos padariniai

Reikėtų paminėti ir mokyklų struktūrinę reformą, kuri pareikalavo ne tik didžiulių pastangų ir lėšų, bet ir sukūrė nereikalingą įtampą mokytojų bendruomenėje. Visuotinė mokyklų tinklo pertvarka sugriovė nusistovėjusias tradicijas ir sukėlė šiandien jau akivaizdžiai matomų naujų problemų.

Siekiant užtikrinti tolygų mokinių pasiskirstymą, buvo būtina spręsti tik atskirų mokyklų likimą, o ne pertvarkyti visą sistemą. Ilgalais neapsisprendimas dėl gimnazijos paskirties, pavėluotas progimnazijos ir pagrindinės mokyklos paskirties suvokimas, nenoras pripažinti vidurinių mokyklų funkcionavimo galimybes bei siekis unifikuoti visą sistemą paveikė visą ugdymo kokybę. Galiausiai ši pertvarka užsitęsė ir liko nebaigta. Be to, ji dirbtinai nutraukė skirtingų ugdymo institucijų ryšius ir negarantavo stabilaus mokymo tęstinumo su įtvirtinta kiekvienos mokyklos atsakomybe.

Grėsmė valstybės ateičiai

Visi išdėstyti veiksniai rodo, kad ugdymo kokybės be aiškios švietimo strategijos ir politinės valios nepasiekiasi. Nuolatiniai eksperimentai išvargino mokyklą ir dezorientavo ne tik mokytojus, bet ir visuomenę. Nuolatinis programų „atnaujinimas“, prasta mokymo priemonių kokybė ir mokytojų dalykinės kompetencijos pastūmimas į šalį lėmė, kad pasiekėme pavojingą ribą.

Drįsciau teigti, kad padėtis yra ne tik prastėjanti, bet ir kelianti grėsmę Lietuvos valstybės ateičiai. Daugumos mokinių pasiekimų lygis yra prastas ir didelė dalis jų nėra pakankamai pasiruošę visavertiškai tęsti studijas aukštosiose mokyklose. Be to, krepšeliais pagrįstas ugdymo institucijų funkcionavimas sukūrė ydingą sistemą, kurios esmė lemia ne kokybę, bet kiekybę. Keista, kad su tokia sistema susitaikė aukštosios mokyklos. Jos prasto ugdymo kokybės problemas šiandien bando spręsti reikalaujamos papildomų privalomų egzaminų. Toks reikalavimas rodo tikrųjų problemos priežasčių nematymą.

Šiandien visos Lietuvos ugdymo institucijos yra sujungtos į bendrą ydingą ratą, iš kurio galiausiai išeina daug prastai paruoštų absolventų. Ugdymo kokybė nebėra užtikrinama nė vienoje švietimo sistemos grandyje. Galima tik džiaugtis, kad dar yra studijų programų, kurioms tai pavyksta padaryti. Tačiau tai tik graži išimtis, bet ne visuotinė norma.

Kompetencijos stoka tampa pagrindine šiandieninės Lietuvos problema. Tokia tendencija kelia daug rimtesnę grėsmę mūsų valstybei nei išorės pavojai.

Saulius JURKEVIČIUS,
Vilniaus licėjaus direktorius

Tinklo karta: jaunas vynas – į seną vynmaišį

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

▶ Atkelta iš 1 p.

Nors mokslininkai ieško tinkamiausio naujosios kartos pavadinimo ir bando apibrėžti tikslesnes gimimo metų ribas, visi vieningai sutaria, kad naujoji karta labai skiriasi nuo savo tėvų bei mokytojų. Kai kurie mokslininkai net kalba apie kokybiškai naujos – tinklaveikos visuomenės formavimąsi šių laikų pasaulyje.

Kompiuterius bei internetą greitai įsivavinusiems naujosios kartos žmonėms technologijos yra ne šiaip technologijos, o neatsiejama sudedamoji kasdieninio gyvenimo dalis, įsišaknijusi taip giliai, kad jomis naudotis neįmanoma nemokėti, o sekimas paskui technologijų naujoves suprantamas kaip prestižo ir statuso reikalas. Šiai kartai būdingas kitoks – virtualus socialumas ir skuba, todėl be mobiliųjų komunikacijų ir interneto ji – kaip be rankų. Naujajai kartai būdingas visiškai kitoks požiūris į mokslą, žinias, reikalingus gebėjimus, o senoji tvarka jai, švelniai tariant, nepriimtina.

Mūsų tinklo karta šiek tiek jaunesnė nei JAV ar Vakarų Europoje – ji gimė 1995–2005 metais ir dabar sėdi mokyklos suole.

Visuomet prisijungę

Tinklo kartos fenomeną atidžiau tyrinėjantys mokslininkai sutaria, kad dabartiniais, su kompiuteriais ir internetu užaugusiems, moksleiviams skaitmeninis raštingumas yra įaugęs į kraują. Jie be vargo interpretuoja vaizdinę informaciją, sugeba akimirksniu persijungti iš virtualaus į realų pasaulį ir informacijos ieško internete. Tekstinė informacija ir knygų prikrautos bibliotekos jiems yra tik vienas siauras ir labai lėtas informacijos kanalas. Dėl skaitmeninės informacijos poreikio ir įpročio ją gauti skubiai tinklo karta yra labai priklausoma nuo mobiliojo telefono bei interneto ryšio. Jei sovietmečio pionieriai sakydavo esą visuomet pasiryžę, tai dabar tokio pat amžiaus vaikai yra visuomet prisijungę.

Mokymosi procese naujosios kartos žmonės mėgsta užduoti praktinius klausimus, eksperimentuoti ir patys išbandyti dalykus, o ne kalti sausą teoriją, kuri viską paaiškina. Jie yra itin socialūs ir laisvai bendraujantys, todėl jiems svarbus komandinis darbas, bendradarbiavimas ir tarpusavio pagalba. Šiai kartai tai yra įprasta, nes didžioji dalis jų bendravimo vyksta socialiniuose tinkluose, rašant tinklaraščius, naudojantis virtualiais pasauliais ar žaidžiant internete.

Pasaulį naujoji karta suvokia kaip suplanuotą ir struktūruotą, todėl siekdama tikslo vadovaujasi procedūromis ir taisyklėmis. Neaiškumo bei dviprasmybių vengiama, o aiškumo siekiama interaktyviai bendraujant. Dėl įpročio informaciją matyti ekrane vaizdų pavidalu ilgi tekstai naujajai kartai nepriimtini: kuo daugiau vaizdinės informacijos – tuo suprantamiau.

Vakar tiko, šiandien – nebe

Vakaruose jau gan seniai diskutuojama, kaip pertvarkyti bendrojo ugdymo sistemą, kad ji atitiktų radikaliai pakitusią naujosios kartos pasaulėžiūrą ir išugdytų tinklaveikos visuomenei reikalingus gebėjimus. Kalbama apie tradicinės švietimo sistemos trūkumus ir galimus jos gerinimo būdus. Steigiamos mokyklos, kuriose vaikai ugdomi vadovaujantis netradiciniais modeliais. Visiems bendro modelio nėra, tačiau visus bandymus vienija principas atsižvelgti į pačius besimokančiuosius ir naudoti jiems tinkamus mokymo bei mokymosi metodus.

Lietuvoje, deja, naujoji karta tebeugdoma tradiciniais metodais. Kalbant alegoriškai – jaunas vynas pilamas į senus vynmaišius. Todėl ir rezultatai analogiški – plyštantys vynmaišiai, išsiliejęs vynas.

Vilniaus universiteto Komunikacijos

fakulteto docentas dr. Rimvydas Laužikas „Dialogui“ sako, jog taip yra todėl, kad tinklo kartą bandoma ugdyti metodais, kurie tiko industrinei, bet netinka šiuolaikinei visuomenei. Pasak docento, Lietuvos švietimo sistema liko tokia pati – industrinė, tebeugdanti kompetencijas, kurios šių laikų pasaulyje yra neberekalingos. Visiškai netinkama ir naudojama ugdymo metodika. „Jei lygintume industrinę ir šiuolaikinę visuomenes, tai pirmosios simboliu galėtų būti enciklopedija, o antrosios Google. Tai pagrindžia ir švietimo sistemas. Industrinės visuomenės apsišvietusio žmogaus idealas buvo „vaikščiojanti enciklopedija“ – asmenybė, savo smegenyse išsaugojusi kuo daugiau informacijos kuo įvairesniais klausimais. Tačiau ar to tebereikia dabartinėje visuomenėje, kai didžiuliai informacijos masyvai lengvai pasiekiami internete?“ – klausia mokslininkas.

Laimi šešetukininkai

Pasak R.Laužiko, industrinės visuomenės švietimo sistemoje didžiulio kiekio informacijos perdavimas (ir išmokymas) buvo tikslas. Dabartinėje – informacijos valdymas turėtų būti tik priemonė ugdyti naujo pobūdžio kompetencijas: kūrybiškumą, kritinį mąstymą, informacinius ir komunikacinius gebėjimus, gebėjimą dirbti grupėje. „Taigi mechaniniu informacijos kalimu grįstas mokymas turėtų nykti užleisdamas vietą kompetencijas orientuotam mokymui. Tačiau taip nevyksta“, – konstatuoja docentas. Anot jo, tinklo kartos tragedija – patiriamas spaudimas prisitaikyti prie industrinės visuomenės švietimo sistemos. Mokymo programas kuria, mokyklinius vadovėlius rašo ir klasėje moko dažniausiai vyresnės, vadinamosios X ar net W, kartos žmonės, kurie neretai visiškai nesupranta (ar net nenori suprasti) Y kartos poreikių. Pažinti Y kartą gali nepadėti net moksliniai tyrimai, jei jų metodologija bus nepritaikyta tinklo kartos pažinimui. Neretai šią kartą tiriantys mokslininkai padaro nepatvirtintą išvadą. Pavyzdžiui, sakoma, kad šios kartos jaunuoliai nekūrybingi ir neturi vaizduotės. Žinoma, jie neturi industrinei visuomenei būdingo kūrybiškumo ir vaizduotės (ir neprivalo turėti), bet gal jų kūrybiškumas yra kitoks, mums neapčiuopiamas... Tokioje situacijoje tie, kurie mokydamiesi mokykloje daugiau prisitaiko prie esamų reikalavimų, gyvenime neretai patiria didesnių sunkumų nei kūrybiški „šešetukininkai“. Pirmieji tikisi, kad už gerą mokymąsi bus atlyginta stabilia darbo vieta iki pat pensijos su pakenčiamu atlyginimu. Tuo metu antrieji nesitiki nieko ir savo gyvenimą kuria patys. Pirmieji paprastai nusivilia, nes stabilų profesijų ir ilgalaikių darbo vietų tiesiog nebeliko. Jas pakeitė mokymasis visą gyvenimą ir projektinis bei kontraktinis darbas. Antrieji, neapsunkinti nereikalingo žinių bagažo, kur kas lankstesni, neretai sukuria darbo vietas ne tik sau, bet ir pirmiesiems.

Imituoti mokame

Vieno žymiausių tinklo kartos tyrinėtojų kanadiečio Dono Tapscotto nuomone, švietimo sistemos nuo vienkryptės komunikacijos mokytojas–mokinys turėtų slinkti link interaktyvumo, nuo mechaninio mokymo – link atradimo, nuo mokymosi individualiai – link grupės darbo, nuo visų mokinių matavimo vienu matu – link individualių, lanksčių metodų taikymo.

Ar vyksta tai Lietuvoje? Istorijos studijas Vilniaus pedagoginiame universitete (dabar Lietuvos edukologijos universitetas) baigusiam ir istorijos vadovėlius rašančiam R.Laužikui susidaro įspūdis, kad esame tobuli veiklų imitatoriai, mokame gražiai manipuliuoti raktažodžiais, bet bijome tikrų permainų.

Nukelta į 5 p. ▶



Dariaus Versecko nuotr.

Dr. Rimvydas Laužikas:

Mechaniniu informacijos kalimu grįstas mokymas turėtų nykti užleisdamas vietą kompetencijas orientuotam mokymui. Tačiau taip nevyksta.

Bent pamėgink!

Ilzė BUTKUTĖ

Stebiu kai kurių draugų FB įrašus ir staiga suprantu, kodėl yra žmonių, taip stipriai manęs nekenčiančių: aš gi niekada nesiskundžiu savo FB *postuose*! Kartais šliūkšteliu čia pasibaisėjimo, sarkazmo, nuostabos negerąją prasmę, kartais tyčiojuosi iš ko nors labai buko ir pikto ar Lietuvos „elito“, teisiamo už prostituciją bei finansinius nusikaltimus, kartais truputį – labai labai truputį – pagailiu savęs, jei labai persidirbu, bet – niekada – nesiskundžiu. Ir juoba neverkšnoju, kad dėl manęs netenkinančių aplinkybių kaltas kažkas kitas.

O skaitau šiandien vieno žmogaus – šiaip jau brandaus, įdomaus ir turtingo patirčių – naują įrašą, ir vėl kažkas jam blogai. Ir staiga mėginu prisiminti, o kada jis parašė ką nors gero? Kada kuo pasidžiaugė? Kada palinkėjo kam nors smagios dienos? Kada pranešė kokią džiugią žinią, pasidalino su skaitytojais kokio savo draugo sėkme, jei pačiam jau taip nesiseka? Tikrai nesu už oligofrenišką amerikietišką šypsenėlę per sukąstus dantis, kai, kad ir kaip žmogui būtų klaiku viduje, jis šypsosi, kinkuoja galva ir vėp: „oh, isn't that sweet?“

Tačiau, po parališais, jei tie skundų maišai BENT PAMĖGINTŲ filtruoti savo „bazarą“! Jie labai nustebtų pajutę, kokią galią turi jų pačių žodis. Kokius stebuklus savo gyvenime galima kurti tuomet, kai prižiūri ne tik tai, kas įeina į tavo burną, bet ir kas iš jos išeina. Rašytiniam žodžiui, matyt, galioja tos pačios taisyklės?

Aš teoriškai tarsi visada žinojau, kad kiekvienas iš mūsų turime magiškus instrumentus – mintį ir žodį. Paauglystėje buvau galbūt labiausiai depresuotas ir labiausiai sociofobiškas žmogus, kokį galite įsivaizduoti, ir, kad išsilukštenčiau iš visų savo fobijų ir virščiau tuo, kuo esu dabar – žmonėmis ir gyvenimu besidžiaugiančia, o ne jų bijančia būtybe, – nuėjau ilgą ir kantrybės reikalavusį kelią skaitydama tam tikras knygas ir darydama tam tikrus dalykus, kuriuos galima būtų pavadinti klaidingais banaliais ir vis tik taikliais – darbu su savimi.

Daug ką žinojau teoriškai ir daug ką lyg ir taikiau, kol prieš daugiau nei ketverius metus apsilankiau keliose lektoriaus Tomo Jono Girdzijausko paskaitose apie žodžio galią. Paskaitas mums dovanavo tuometiniai (ir, koks malonus sutapimas, vėl dabartiniai) mano darbdaviai. Tai, ką tąsyk išgirdau vos per kokias šešias valandas, tapo sprogmeniu, išnešusiu į orą ilgąmetes depresyvas mano nuotaikas. Liežuvis ištis visada buvo labiau mano priešas nei draugas, ir kai pamėginau jį valdyti ir pagalvoti prieš kalbėdama, o kartais pagalvojusi ir nutylėti, prasidėjo kažkokie nenusakomi procesai, padėję man išeiti iš užburto apatijos labirinto. Nesakau, kad stebuklas nutiko per vieną mėnesį ar vėlesnius metus. Tačiau, niekam ne paslaptis, esu tinginė. Jei būčiau uoliau taikiusi sužinotus triukus, manau, kad dabar jau būčiau savo svajonių moteris.



Zitos Šliogerienės nuotr.

Bet kuriuo atveju niekada nepamiršiu dviejų eksperimentų, kuriuos padariau po Tomo paskaitų. Vienas buvo toks: nugyventi mėnesį be apkalbų. O apkalbos, pasirodo, – labai plati sąvoka, tai ne tik apšnekinėjimas jaučiant malonumą, bet ir bet koks bereikalingas kalbėjimas apie kitus jiems už akių. Mane pirmomis dienomis ištiko lengvas šokas – pasirodo, susitikus su kuo nors ištis dažniausiai kalbėdavom „apie kitus“. Mokiasiu kalbėti apie save. O kad turėtum, ką papasakoti apie save, gyvenimas nori nenori tampa kur kas įdomesnis. Po savaitės kitos nebebuvo taip sudėtinga.

Kitas eksperimentas, labiau savamokslis, buvo nugyventi mėnesį be žodžio „ne“ (konstruktyvus mąstymo šalininkai tikina, kad pašarmonė nesuvokia žodžio „ne“ ir, jei tik sakai „nenoriu, nedarysiu, nereikia, nepramiegosiu, nesusipyksiu“, išsiverčia šias komandas savaip). Tai nereiškia, kad viskam sakydavau „taip“ – tai reiškia, kad sakydama „ne“, apsieidavau be šio žodžio: „man labiau patiktų kitoks variantas“, „deja, šis vakaras jau suplanuotas“, „norėčiau susitikti kitą sykį“, „labai mielai užsuksiu į svečius kitą dieną“, „taip, projektas domina, tačiau mano įkainiai kiek kiti“ ir t. t.

Vėlgi labai banalus pavyzdys (tačiau besidomintieji ezoterika nenustebs) – geriausiai pokyčius mumyse iliustruoja žmonės, kurie atsiranda mūsų gyvenime arba iš jo išnyksta. Kai ėmiau prižiūrėti savo kalbą, mano gyvenimas išsivėlė nuo bėdžių bedarbių (ir turinčių polinkį į alfonisizmą) nesuprastų menininkų, švaistančių milžiniškas jėgas kritikai

viso likusio pasaulio, į kurį jie galėdavo kiauras dienas žiūrėti pro apmusijusius savo langus tėvų namuose (nors abu genijai buvo trisdešimtmetį jau perkopę). Ėmiau sutikti kitokius žmones. Žmones, kurie nesiskundė, o veikė. Ėmiau sutikti kitokius vyrus. Tokius, kuriems moteris reikalinga ne išsiverkšlenimui ir vakarienių gaminimui. Tokius, kurie man buvo įdomūs ir šalia kurių aš pati galėjau stiebtis ir tobulėti, ir iš jų mokytis. Kol pasistiebiau užtektinai ir vieną dieną sutikau žmogų, apie kokį kadaise net nebūčiau drįsusi pasvajoti.

Vengiu būti didaktiška, tačiau jei „turite“ problemų darbe ar namuose, ar juoba su sveikata, visų pirma, atsigręžkite į save ir pažiūrėkite, ar ta problema dvišakio liežuvio pavidalu nesiraito šnypšdama jūsų burnoje. Jei raitosi – pamėginkit jį prisijaukinti. Tai ištis įdomus procesas. Galiausiai, nežinau žmogaus, kurio problemas būtų išsprendęs nuolatinis skundimasis. Kai susitvarkai stalčius namuose, iškart pagerėja. Kai susitvarkai mintis, atgauni galią, kurią dosniai švaistai kaltindamas kitus ar aplinkybes. O susitvarkyti mintis galima pradėjus tvarkyti savo žodžius.

Atsiprašau už sutrukdytą tų, kurie žino, ką šneka ir kodėl. Kelio taurę „Neptūno“ į jūsų sveikatą.

Ilzė Butkutė (g. 1984) – poetė, kūrybinė darbuotoja reklamų agentūroje. Jos poezijos knyga „Karavanų lopšinė“ buvo apdovanota Zigmo Gėlės premija už geriausią debiutą, o pastaruoju metu simpatijų rekordus muša šiomet išleista knyga-praktinis vadovas „Atleisk savo šefą“.

➤ RUPŲS MILTAI

Tinklo karta: jaunas vynos – į seną vynmaišį

▷ Atkelta iš 4 p.

„Mokyklinė istorijos programa perkrauta faktų, datų, skaičių, vardų. Atrodo, kad rengiame profesionalius istorikus. O ar pamąstėme, kiek ir kokių ne istorijos žinių, o šiomis žiniomis išugdytų gebėjimų reikia būsimajam gydytojui, inžinieriui, ūkininkui, valytojai, teisininkui ar vairuotojui?“ – klausia mokslininkas. Pasak jo, dabartinių ugdymo programų tematika orientuota į europocentrišką, smulkmenišką XX a. istorijos kalimą. Tačiau moksleiviams nesuteikiama bendrakultūrinė žinių, neugdomas kūrybiškumas, informacinis raštingumas, gebėjimas suvokti daugiakultūrį pasaulį.

Naujų metodų, o ne technologijų!

R.Laužikas stebisi, kad valstybiniame istorijos egzamine neliko Antikos – vie-

no svarbiausių Europos civilizacijos pamatų, kad 11–12 klasėse nebesimokoma apie vienos stipriausių pasaulio šalių, pirmosios vakarietiškos demokratijos – JAV atsiradimą, kad iš minėtų klasių ugdymo programos buvo pašalinta civilizacijų istorija. „Turėtume iš mokyklos išleisti genijus, tačiau turime, deja, tik „informacinės bulimijos“ reiškinių, kuomet datomis ir faktais persisotinę abiturientai po valstybinio istorijos egzamino kuo greičiau stengiasi išvalyti smegenis ir parengti jas kito egzamino faktologijai ar gyvenime būtinoms įgūdžiams kaupti“, – apgailestauja R.Laužikas. Pasak docento, programos struktūra lemia vadovėlių turinį ir mokytojų darbą. „Taip blokuojama net ir kūrybingų mokytojų veikla, nes kiekviena pamoka, paskirta įdomybei, kūrybiškumui, informacinių gebėjimų ugdymui ar atradi-

mo džiaugsmui, yra „prarasta“ ir atsiska grėsme nespėti „išeiti programos“, – tikina istorikas.

Mokslininko nuomone, daroma didelė klaida, kai tinklo kartos kompetencijų ugdymo poreikius stengiamasi spręsti formaliai, nuperkant ir pastatant klasių mokyklų kompiuterių ar mokiniais išdalinant skaitmenines skaitykles. „Dažnai šiuolaikiškumas suprantamas tik kaip naudojimas kompiuteriu. Tyrimai rodo, kad technologijos pakeitė visuomenę ir mokykla turi orientuotis ne į technologijas kaip tikslą, o į pakitusios visuomenės poreikius, naujas kompetencijas. Kompiuteriai čia yra tik viena galimų priemonių. Visiškai tikiu, kad tinklo kartai reikalingas kompetencijas galima ugdyti net visiškai nenaudojant kompiuterių, pavyzdžiui, Valdorfo pedagogi-

kos metodais“, – teigia docentas. Jis įsitikinęs, kad mokykla turėtų tapti ne tiek technologijų diegimo erdve, kiek naujų ugdymo metodų kūrimo ir veikimo lauku. „Juk nesunku parašyti projektą ir visus klasių mokinius aprūpinti planšetiniais kompiuteriais. Tačiau jie nesukurs jokios pridėtinės vertės, jei bus naudojami industrinės visuomenės metodais“, – tikina R.Laužikas.

Vietoje epilogo galėtume pranešti dar vieną įdomią naujieną. JAV ir Vakarų Europos mokslininkai teigia, kad tikrasis iššūkis nūnai yra ne Y karta, kuriai buvo skirtas šis straipsnelis. Jie kalba apie dar vėlesnę – Z kartą, kuri gimė ir augo namuose, kur kompiuteris buvo tokia pat įprasta interjero detalė, kokia dabar mūsų namuose yra televizorius ar šaldytuvas. Jų ugdymo(si) poreikiai dar kitokie...

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Kokios trukmės kasmetinės atostogos priklauso?



Dirbu mokykloje valytoja, viena auginu dešimtmetę dukrą, nesu išsi-skyrusi, tačiau sutuoktinis gyvena atskirai ir teikia materialinę para-mą – moka alimentus. Kokios trukmės – 28 ar 35 kalendorinių dienų – kas-metinės atostogos man priklauso?



Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 166 str. 2 dalies 2 punktu, darbuoto-jams, vieniems auginantiems vaiką iki keturiolikos metų arba neįgalų vai-ką iki aštuoniolikos metų, suteikiamos kasmetinės minimaliosios 35 kalendori-nių dienų atostogos.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) yra išaiškinęs, kad minėtoje DK nuos-tatoje įtvirtinta teisės norma apima darbuotojus, kurie faktiškai vieni augina vai-ką (pvz.: yra našlys (našlė), vieniša motina, kitas vaiko tėvas atlieka laisvės atėmimo bausmę ar jam neterminuotai arba terminuotai apribota tėvų valdžia, yra išsituo-kęs ar gyvena skyrium ir teismo sprendimu vaiko gyvenamoji vieta yra nustatyta su juo). LAT nurodė, kad šis sąrašas nėra baigtinis, nes praktikoje gali būti ir kitų situa-cijų, kai darbuotojas bus laikomas faktiškai vienas auginantis vaiką. Pasak LAT, įsta-tyme numatyta garantija, kad darbuotojams, vieniems auginantiems vaiką iki ketu-riolikos metų, suteikiamos kasmetinės minimaliosios 35 kalendorinių dienų atos-togos nepriklausomai nuo to, ar darbuotojas vienas išlaiko auginamą vaiką, ar kitas vaiko tėvas taip pat vykdo pareigą materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus.

Kokia atostogų skyrimo tvarka?



Pedagoginį ir nepedagoginį darbą dirbu pagal kelias darbo sutartis. Kokia tvarka vadovaujantis man turėtų būti skiriamos atostogos?



Darbuotojui, vienu metu dirbančiam keliose darbovietėse, kasmetinės atosto-gos tiek pagrindinėje, tiek ir nepagrindinėje darbovietėje suteikiamos bendra tvarka ir tarpusavyje nėra saistomos jokių sąlygų. Tačiau esant galimybei jos galėtų būti suteikiamos tuo pačiu metu, kad darbuotojas galėtų tinkamai pailsėti.

Kai pagal kelias darbo sutartis asmuo dirba toje pačioje darbovietėje, jam kas-metinės atostogos abiejuose darbuose gali būti suteiktos tuo pačiu arba skirtingu laiku. Jeigu atostogos duodamos tuo pačiu metu, atostoginiai pinigai apskaičiuo-jami atskirai pagal kiekvieną darbo sutartį, bet išmokama bendra suma, nuo ku-rios ir atskaičiuojami atitinkami mokesčiai.

Kai dirbama pagal kelias darbo sutartis ir teisės aktai nustato skirtingos truk-mės kasmetines atostogas, darbuotojui, norinčiam pasinaudoti maksimaliomis atostogomis, pagal kolektyvinę sutartį galėtų būti suteiktos nemokamos atosto-gos tame darbe, kuriame numatytos trumpesnės trukmės atostogos, o nesant ko-lektyvinės sutarties darbuotojo prašymu darbdavys galėtų leisti jam tuo laiku ne-atvykti į darbą (Darbo kodekso (DK) 143 str. 2 d. 2 p.).

Taip pat pažymėtina, jog DK 146 str. 3 dalis nustato, kad darbinė veikla ne visą darbo laiką nesukelia jokių apribojimų nustatant kasmetinių atostogų trukmę. Iš šios teisės normos išplaukia, kad tokiomis sąlygomis dirbančiam darbuotojui kasmetinės atostogos nėra trumpinamos, bet užmokesčio už jas dydis priklauso nuo darbuotojo turimo vidutinio darbo užmokesčio ir dirbamo darbo laiko trukmės.

Jeigu darbuotojui jo sutikimu ar prašymu per darbo metus prieš atostogų pra-džios mėnesį buvo nustatyta skirtinga darbo laiko trukmė, vidutinis vienos dar-bo dienos (valandos) užmokestis apskaičiuojamas atsižvelgiant dar ir į darbuoto-jui nustatytos darbo laiko trukmės santykį su įmonės darbo laiko trukme pagal DK. Ši tvarka taip pat taikoma nustatant darbuotojui piniginę kompensaciją už nepanaudotas kasmetines atostogas.

Ar gali bausti už nežinojimą?



Nesu pasirašiusi jokių dokumentų, kurie liudytų, kad buvau supažindinta su mokyklos darbo tvarka bei mokytojo pareigine instrukcija. Ar gali direktorius skirti man drausminę nuobaudą už netinkamai atliktą užduotį?



Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 99 str. 4 d., sudarydamas darbo sutar-tį darbdavys arba jo įgaliotas asmuo privalo supažindinti darbuotoją su jo būsimo darbo sąlygomis, kolektyvine sutartimi, darbo tvarkos taisyklėmis, kitais darbovietėje galiojančiais aktais, reglamentuojančiais jo darbą. DK 95 str. 1 ir 2 d. nurodo, kad darbdavys privalo supažindinti darbuotoją su jo darbo funkcijomis bei kitomis būtinosiomis darbo sutarties sąlygomis.

Įstatymas nenumato, kad darbuotojas turi būti supažindintas pasirašytinai. Tačiau, vadovaujantis Civilinio proceso kodekso (CPK) 178 str., įrodyti, kad su minėtais dokumentais darbuotojas buvo supažindintas, teisme privalo darbda-vys. Kad įrodytų tokį faktą, jis gali panaudoti visas CPK 177 str. 2 ir 3 d. numaty-tas įrodinėjimo priemones.

Vadovaujantis DK 35 str. 1 d., jeigu darbo santykiams tęsiantis darbuotojo darbo sąlygos yra pakeičiamos arba pakeičiami jo darbą reglamentuojantys dar-bovietėje galiojantys teisės aktai, darbdavys privalo supažindinti darbuotoją ir su tokiais pakeitimais.

Jeigu darbdavys neįvykdo savo pareigos supažindinti darbuotojo su jo parei-gomis ir darbuotojas dėl nežinojimo tam tikrų pareigų neatlieka arba jas atlieka netinkamai, jam skirta drausminė nuobauda gali būti pripažinta neteisėta.

Parengė Vytautas STRAZDAS

Direktorių žvalgytuvės

Jonavos rajono kaimo pagrindinių mokyklų direktoriai gegužę keliavo po Šakių rajono švietimo įstaigas pasižvalgyti, patirties pasisemti, kaimiškų problemų aptarti.

Svetingai mus sutiko suvalkiečiai, visai ne taip, kaip anekdotuose pasakojama – pats meras J.Bertašius vaišino kava. Iš mero žo-džių jautėme susirūpinimą rajono mokyklų likimu, norą išsaugoti ir mažąsias kaimo mokyklas. Rajone yra 4 gimnazijos, 3 iš jų yra „ilgosios“ kaimo gimnazijos.

Maloniai pabendraavę su savivaldybės administracijos atstovais, išvykome į Sin-tautų mokyklą, kuri nuo seno garsėja gra-žiomis tradicijomis ir savo kultūra. Sintau-tų pagrindinėje dirba 24 pedagogai, 8 iš jų – buvę mokyklos mokiniai. Mokykloje daug piešiančių, muzikuojančių vaikų. Nereikia „varyti“ į renginius – šie mokiniams yra įdo-mūs, paremti jų pačių idėjomis.

Aplankytoji Plokščių vidurinė nuo 2013 m. rugsėjo 1-osios pasirengusi tapti daugiafunkciu centru. Šiuo metu mokykla turi 160 ugdytinių. Žavėjomės atnau-jinta ir puikiai sutvarkyta ugdymo aplin-ka. Kitais mokslo metais numatoma cen-tre sujungti ugdymo, švietimo ir kultūros

paslaugas. Mokyklos pastate įsikurs seniū-nijos biblioteka, kultūros ir vaikų dienos centrai, bendruomenė.

Į Plokščių mokyklą pasidalinti savo rū-pesčiais ir problemomis atvyko Šakių rajono kaimiškųjų mokyklų vadovai. Visiems yra skaudi kaimo mokyklos išlikimo problema. Šios savivaldybės mokyklos dėl mažo mo-kinių skaičiaus tampa didesniųjų mokyklų skyriais, o maždaug per dvejus metus, kaip teigė mokyklų vadovai, – „pačios save sunai-kina“. Susitikime dalyvavęs švietimo skyriaus specialistas pristatė mokinių judėjimo stebė-seną. Rajone yra 32 švietimo įstaigos. Moki-nių migracija į kitus rajonus yra didelė. Įdo-mu tai, kad visos rajono mokyklos turi savo buhalterius ir savo virėjas. Rajone mokiniai lanko mokyklas pagal tai mokyklai paskirs-tytą teritoriją. Švietimo įstaigų interesus sa-vivaldybėje gina direktorių taryba.

Danguolė VASILIAUSKIENĖ,

Jonavos r. Upninkų pagrindinės mokyklos direktorė

MOKYKLOSE

Paskutinio skambučio šventė „Per pasaulį keliauja žmogus“

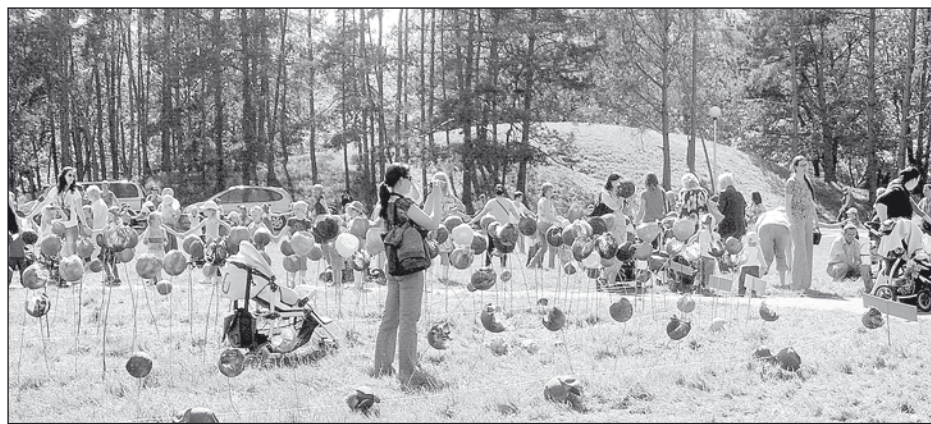
Paskutinio skambučio aidas gegužės 17 d. į aktų salę pakvietė Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos VIII abiturientų laidą – 172 gimnazistus. Trečiojų parengta programa šven-tės dalyvius mintimis vedė gražiausiais žmo-gaus keliais – vaikystės ir jaunystės. Atsakin-go pasirinkimo kryžkelėje stovintiems abitu-rientams trečiokai priminė net 100 vertybi-nių nuostatų – savarankiško gyvenimo paly-dovų... „Aštuntoji abiturientų laida išsiskyrė kūrybiniais gebėjimais, aktyviu dalyvavimu popamokinėje veikloje, didžiausiais laimė-jimais bei pasiekimais, reprezentuojančiais gimnaziją šalies mastu“, – pasakoja informa-cijos „Dialogui“ autorė **Gitana Trinkaitė**.

VIII laida Šiaulių „Romuvos“ gimna-zijos bendruomenei padovanojo suolelį.



Tarp ryškiaspalvių žiedų

Tarptautinės šeimos dienos šventė, organizuota Kauno lopšelio-darželio „Pasaka“ pe-dagogų. Pasidalijo „Pasakos“ direktorės pavaduotoja ugdymui **Jurgita Tamošiūnienė**.



Skaičiai

Kai išgirstu apie 150 000 naujų darbo vietų ar panašius užmojus – prisimenu šį anekdotą.

Pagyvenęs vyras guodžiasi draugui, kad jo bendraamžis kaimy-nas mylisi du kartus per savaitę.

„O tu jam sakyk, kad myliesi du kartus per naktį“, – pataria draugas.

Kęstutis MILIAUSKAS



Algirdas ZABULIONIS,
švietimo konsultantas*

Jungtinių Tautų vaikų fondas UNICEF šių metų balandžio viduryje pristatė naujausią tyrimą „Vaikų gerovė turtingose šalyse. Lyginamoji apžvalga“. Trumpą žinutę apie šį įvykį paskelbė UNICEF Lietuvos Nacionalinis komitetas (jo tinklalapyje galima rasti ir visą ataskaitą, žr. <http://www.unicef.lt/unicef-tyrimas-kuriose-salyse-geriausia-augti-vaikams/>).

Tačiau ši nemaloni Lietuvai ataskaita – ji nagrinėja vaikų vystymąsi penkiais gyvenimo aspektais: materialinės gerovės, sveikatos ir saugumo, elgesio ir rizikos, būsto ir aplinkos – tikrai nebuvo deramai pastebėta (nuskaitant kelių „standartinių“ žinučių lietuviškoje internetinėje žiniasklaidoje su nuorodomis į rusiškus internetinius išteklius).

Niekas net nesugalvojo pasigirti, kad Lietuva pagaliau „priskirta“ 29-ių turtingųjų šalių grupei... Gal ir gerai, kad nesugalvojo, nes, be to „turtingumo“, girtis juk daugiau ir nėra kuo. Ataskaita, – jei kas ją sugalvotų pavartyti, – tikrai šokiros skaitytąją: neįau visa tai tiesa? Juk Lietuva įsi-

➤ ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES

Vienuoliktoji įžvalga. APIE VAIKŲ GEROVĘ...

tvirtinusi daugumos lentelių „kraštuose“ – pradžioje ar pabaigoje priklauso tik nuo to, pagal kokį – negatyvų ar pozityvų – faktorių šalys buvo surikiuotos.

Tačiau tos ataskaitos į lietuvių kalbą tikriausiai niekas never; tie keli švietimo valdininkai, kurie moka angliškai, jei ir perskaitys – patylės... Tad bus kaip visada: jokių viešų diskusijų.

Tiesa, žinant apie artėjantį Lietuvos vaidmenį Europos Sąjungoje kitą pusmetį, yra didelė rizika, kad atvykstantys švietimo politikai gali „nustebinti“ Lietuvos švietimo specialistus savo klausimais.

Tad pamėginkime būti pasirengę atsakyti į keletą „nepatogių“ klausimų. (Atkreipiu dėmesį, kad toliau aptariami sąrašai sudaryti rikiuojant šalis padėties blogėjimo kryptimi.)

Kodėl Lietuvos 11–15 metų vaikai:

- pagal alkoholio vartojimą – paskutinėje 29-ių šalių sąrašo vietoje (lietuviška statistika tris kartus „lenkdami“ tokią tradicinę vyno šalį kaip Prancūzija ar porą kartų – alų mėgstančius vokiečius);
- pagal rūkymą – treči nuo pabaigos, t. y. 27-oje vietoje (vėl lenkdami tris kartus, pavyzdžiui, JAV, Kanadą ar Norvegiją);
- pagal smurtą ir prievartą mokyklo-

je – vėl paskutiniai... (vienintelėje Lietuvoje daugiau kaip pusė moksleivių atsakė patyrę prievartą mokykloje per keletą paskutinių mėnesių);

• 44 proc. šio amžiaus moksleivių skundžiasi perkrauta mokymo programa (tai dvigubai daugiau nei kaimyninėse Lenkijoje ar Latvijoje)?

Nereiktų viešai labai girtis ir ta lentele, kurioje Lietuva sąrašo viduryje – keturiolikta, nes tai... apie narkotikus (o tiksliau, kuri dalis 11–15 metų moksleivių rūkė marihuaną per praėjusius 12 mėnesių). Tai palyginti „nauja“ mums statistika, tad, kur link judame, dar tikrai nežinome.

Žinoma, galima aiškinti, kad mokykloje gyvenimas mažai skiriasi nuo to, kas vyksta visoje šalyje: pavojinga ta Lietuva – pagal savižudybių ir žmogžudysčių skaičių vėl „kraštinė“ toje turtingųjų šalių šeimoje; šia šurpia statistika „tik“ 15 kartų len-

**Jau dešimtmetis, kaip galiu sakyti – esu nepriklausomas švietimo konsultantas. Per tą laiką dirbau daugiau nei dvidešimtyje įvairių pasaulio šalių, mačiau tikrai daug švietimo reformų. Gal todėl ir į Lietuvos švietimo sistemos kaitos viršūnę žiūriu truputį iš šono. Pirmiausia stengiuosi aiškintis ne kaip jie vyksta, bet suprasti, kur jie mus nuves, kokios buvo jų priežastys ir tikslai. Juk daugeliu atvejų kaitos žingsniai užgožia, pasidaro daug svarbesni už patį kelionės tikslą.*

Tad noriu su „Dialogo“ skaitytojais pasidalyti savo įžvalgomis apie įvairius Lietuvos švietimo sistemos aspektus, kartais – netikėtus, kartais – kasdieninius, ne tikėdamasis skaitytojų nustebinti, bet kviesdamas susimąstyti.



kiame Islandiją, kuri pagal šį kriterijų sąrašė saugiausia (neskaiciavau tų kartų – taip parašyta toje UNICEF ataskaitoje)... Tačiau ar tada nepabėgs tas atvykęs užsienio specialistas nė neišklauses gražaus pranešimo apie švietimo plėtotes, lyderių ugdymus ir kitus lietuviškos edukologijos stebuklus? Kažkaip negražiai gali išeiti...

Gal Švietimo ir mokslo ministerijai dar yra laiko pabandyti į tuos klausimus lietuviškai atsakyti? Tyliai, patiems sau.

Kviečia spalvų, šokio ir muzikos spektaklis

Kaip suprasti vaiko emocinį pasaulį ir padėti jam atrasti pastarojo išraiškos priemones? Derindama spalvas, šokį, muziką ir darbo su vaikais metodikas Nacionalinės M.K.Čiurlionio menų mokyklos pedagogė Giedrė Zaščizinskaitė pastatė šokio spektaklį vaikams, kuriame šoka 1–4 klasių mažieji čiurlionukai. „Matau, kaip vaikams patinka spalvos, – sako spektaklio choreografe G.Zaščizinskaitė, – į kiekvieną iš jų vaikai reaguoja kitaip, be to, jų reakcija visiškai kitokia negu suaugusiųjų. Spalvos yra puiki priemonė išreikšti emocijoms, ypač toms, kurias sunkiau įvardyti. Spalvinių metodikų naudojimas gali padėti ma-

žiems vaikams, kuriems sudėtinga emocijas išreikšti žodžiais. Tačiau svarbu su spalvomis juos supažindinti pamažu ir teisingai.“

Spektaklis „Spalvos“ – tai ir laisvalaikio praleidimo būdas, ir pedagoginė priemonė, padėsianti vaikams pažinti pasaulį. Spektaklio metu vaikai susipažįsta su spalvomis. Kelionę jie pradeda būdami visiškai balti, o vėliau įsitraukia į kūrybišką žaidimą ir pamažu atranda užburiantį spalvų pasaulį. Scenoje su jais bendrauja ir atradimų link lydi šokėjas Donatas Bakėjus. „Padėsime mažiesiems žiurovams atidaryti fantazijos duris, – pasakoja šokėjas, – pro kurias įžen-gę jie pamatys ropojančias varles, iš dan-

gaus krentančius didelius lašus, pagalves, kurios didesnės už jų pačių lovas.“ Pasak D.Bakėjaus, jo personažo funkcija – parodyti spalvų charakterius, kurti asociacijas.

Spektaklis skirtas vaikams nuo 3 metų. Jame skamba W.A.Mozarto, J.S.Bacho, C.Deussy, A.Chachaturiano, A.Vivaldi muzika. Spektaklio žiurovai tėvai ir pedagogai susipažins su spalvų naudojimo metodikomis ugdant vaikus.

Šokio spektaklis „Spalvos“ bus rodomas birželio 1 d. 16 val. Nacionalinės M.K.Čiurlionio menų mokyklos Šokio teatre (T.Kosčiuškos g. 11, Vilnius).

„Dialogo“ inf.

➤ MOKYKLOSE

Nuotoliniu būdu mokys visos šalies mokinius

„Kretingos suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centro (KSJMC) mokytojai nuo šiol nuotoliniu būdu galės mokyti ne tik Kretingos rajono, bet ir visos šalies mokinius. Tokias paslaugas turi galimybę teikti vos kelios švietimo įstaigos Lietuvoje“, – praneša **Rasa Gedvilaitė**. Pasak informacijos autorės, švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis oficialiu raštu patvirtino, kad KSJMC nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdu būtų mokomi pagal pagrindinio ugdymo II dalies, suaugusiųjų pagrindinio ugdymo II dalies ir suaugusiųjų vidurinio ugdymo programas besimokantys šalies mokiniai. Mokytojų pasiruošimą koordinavusios šio centro direktorės pavaduotojos P.Jurgilienės teigimu, KSJMC pedagogai geba profesionaliai rengti pamokas ir jas praveisti ne tik virtualiai bendraudami, bet ir kurdami vaizdo pamokas, interaktyvius testus. Su „Moodle“ sistema mokytojai susipažino prieš keletą metų, virtualias pamokas, prie kurių mokiniai jungiasi jiems nustatytu laiku, ėmė vesti nuo rugsėjo.

KSJMC nuotoliniu būdu gali mokytis visi Kretingos rajono mokiniai nuo 5 ir nuo šiol – visi šalies mokiniai nuo 9 klasės.

Dvidešimtas Poezijos pavasarėlis

Dvidešimtojo borutaičių Poezijos pavasarėlio laureatų laureatas Kauno r. Garliavos Jonučių vidurinės mokyklos dešimtokas **Domas Naujokaitis** ir poetas **Robertas Keturakis**.

„Ir šiemet pulkelis penktokų kartojo Borutaičių draugijos prie-



saikos žodžius: visada sakyti tiesą ir tik tiesą, mylėti savo kraštą ir gerbti tradicijas, mylėti knygą ir poezijos žodį, o svarbiausia – laikytis Kazio Borutos šūkio „Smarkiai gyvenk“, – rašo „Dialogui“ **Gabrielė Paškevičiūtė**.

➤ NUOMONĖ

Sukirmijusios raidės

Panaikinti balsių *q, ė, į, ū* „kirmėlaites“ (taip vaikai pavadino nosines) liepia nauji gyvenimo iššūkiai ir neseniai ištrimituoti prastėjantys jaunuomenės raštingumo duomenys.

Panaikinus nosines raides žodžių šaknyse ir galūnėse:

- taptų paprastesnė rašyba dabartiniams sunkiai besimokantiems, specialiųjų poreikių ugdytiniais;
- palengvėtų klaviatūros supratimas akliesiems;
- palengvėtų užsieniečių mokymasis.

Globalizacija ir ES atvirumas neišvengiamai daro savo. Vartojantieji vokiečių kalbą (apie 100 milijonų kalbančiųjų) būtinumą supaprastinti rašybą pajuto dar apie 1997-uosius. Jiems užteko sveiko proto tai įvykdyti.

Daug šimtų vaikų nervinasi dėl tų mūsų kirmėlyčių ir renka klaidas, rašydami be nosinių.

Per savo 40-ies metų darbo stažą pajutau, kad mums reikėtų sekti vokiečių pavyzdžiu.

Jau lietuviai ir sukurpė, ir gavo milijardus žinučių be nosinučių. Ir ką? Ir niekam tai nepakenkė.

Tamsybininkai, nieko-nebekeiskim-pensininkai, nedrįstantieji turi savų argumentų.

Jei pakeitimą atliksim su lietuvišku miklumu – per vasarą – tai būtų dovana vaikams. Rugsėjo 1-oji bus daug malonesnė su tokia dovana. Juk rašyba palengvėja.

Nijolė GRINEVIČIENĖ,
lietuvių kalbos mokytoja

Ar egzistuoja nemokam

Neseniai pramonės ir verslo elites subarė universitetus, kam per daug „prikepė“ teisininkų bei vadybininkų ir per mažai – techniškujų mokslų specialistų. Lyg tarp kitko buvo mestelėta: 2013 m. sausio 1 d. Lietuvos darbo biržoje įregistruotas 6871 diplomuotas bedarbis.

Valdžia reagavo žaibiškai: abiturientai, rudenį pasirinkę technologiškuosius mokslus, gaus stipendijas, o juos rengiantys universitetai – specialias kvotas. Lygiai taip pat anais laikais buvo dalijami talonai virtuvės baldų komplektams, tik už juos reikėjo susimokėti patiemams...

Su Mykolo Romerio universiteto profesoriumi, buvusiu stambios gamyklos vadovu ir verslininku, pirmosios Vyriausybės pramonės ministru Rimvydu JASINAVIČIUMI nutarėme giliau pažvelgti į sukulto aliarmo priežastis ir padaryti savo išvadas.

• Kad ir kaip, profesoriau, kalbėtume, 6871 diplomuotas bedarbis daug ką gali šokiruoti.

Tik iš pirmo žvilgsnio. Labiau įsigilinęs pamatai, kad sausio 1 d. iš viso buvo užregistruoti 210 153 bedarbiai, taigi mokyti tesudarė menkučius procentėlius. Antra, ta pati statistika skelbia, kad 92–93 proc. Vilniaus ir Mykolo Romerio universiteto studentų įsidarbina vos gavę diplomus. Nemaža dalis studentų pradeda dirbti antrame–trečiame kursuose. Trečia, diplomuoti specialistai darbo biržoje užsibūna labai trumpai: kol randa jų išsimokslinimą ir kompetenciją atitinkantį darbą bei padorų atlygį. Pvz., iš 208 užsiregistravusių mūsų auklėtinių 177 įsidarbino ar susikūrė verslą nepraėjus pusmečiui! Iš 400 teisės krypties magistrantų darbo biržoje ilgiau užsibuvo 8. Tai patvirtino darbo biržos atsiųsta universitetui pažyma. Ketvirta, absoliuti dauguma aukštųjų mokyklų absolventų nepatenka į ilgalaikių bedarbių sąrašus! Žiniasklaida kartais mėgsta kelti purslus arbatos stiklinėje, tačiau kiekvienas save gerbiantis žurnalistas, kiek labiau pasigilinęs, pastebėtų, kad velnias nėra toks juodas kaip pašomas.

Kas rūpinasi darbo ieškančiu absolventu?

• Dauguma valstybės ir savivaldos institucijų darbo ieškančiu absolventu nesirūpina.

Sausio 1 d. darbo biržoje laikinai buvo užsiregistravęs 6871 diplomantas, bet tuo pat metu valstybės ir savivaldybių institucijose „švietė“ 5589 tuščios kėdės.

Visas jas finansavo valstybės biudžetas. „Tuščių kėdžių“ pinigų valstybės biudžetui niekas neskubėjo grąžinti.

Negalima pasakyti, kad tuščių kėdžių pinigai nedirbo. Ministrai, merai, žinybų vadovai „tuščių kėdžių“ pinigais skatino, jų nuomone, uoliausiuosius (gal ištikimiausiuosius?), „tuščių kėdžių“ pinigais kur nors kas nors su kuo nors smagiai „pasikvalifikavo“, „tuščių kėdžių“ pinigais premijavo „už ypatingus nuopelnus“ – sugalvok tokį pavadinimą, apsidovanojo tie, kurie sugalvojo „ypatingų pavidimų“ terminą. Tad vargšams padoresnio darbo laukiantiems šiuolaikiniams absolventams nieko biudžete ir nebeliko...

• Bet juk tai nedora, profesoriau!

Ieškančiais darbo absolventais rūpinasi darbo birža ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Visoms kitoms valstybinėms ir savivaldos institucijoms tai mažai rūpi: ne mano daržas – ne mano pupos. Visi kiti už jaunų specialistų nedarbą neatsako! Jiems kur kas svarbiau laiku išleisti (išleisti!) paskirtus biudžeto pinigus. Neišleisi – kitąmet gausi mažesnę įstaigos biudžetą! Nepriklausomoje valstybėje tebegalioja trys anų laikų

valstybinės tarnystės principai: a) nesiplėšyk, nes dirbi ne už savus; b) šventai laikykis savisaugos ir savinaudos tikslų; c) nepasirodyk protingesnis už savo viršininką. Sulaužęs ar pamėginęs apeiti bent vieną nerastytą taisyklę, iš pradžių būsi paprotintas, o po to – jei „nepasitaisysi“ – paprašytas uždaryti paradines duris iš lauko pusės. Valstybės tarnybose jaunų jėgų nelabai laukiama, nes jos gali suardyti ramią, kavute kvėpiančią „kūrybinio darbo“ atmosferą.

Kodėl nuo absolventų atsižegnoja ir universitetai?

• Stovi universitetai po medžiu ir dejuoja, kad jų absolventai Lietuvoje neranda darbo. Ar jiems, profesoriau, taip pat, kaip ir minėtiems valdininkams, neprivalu rūpintis savo absolventų likimu?

Dora iš aukštųjų mokyklų to turėtų reikalauti. Tačiau, deja, Mokslo ir studijų įstatymas bei visa valstybės ir savivaldos tvarka rūpintis absolventais nereikalauja.

Dešimt metų kalu: visos aukštosios mokyklos, kolegijos savo veiklos rezultatus turi vertinti ne pagal parengtų diplomantų skaičių, o pagal tai: a) ar jų parengti specialistai dirba jų išsilavinimą ir kompetenciją atitinkantį darbą; b) kokius darbo rezultatus pasiekia; c) kokią pridedamąją vertę sukuria; d) kaip kyla karjeros laiptais. Yra ir daugiau kriterijų, kurių nebevardinsiu. Jei tavo auklėtiniai, gavę diplomus, nusėda prekybos tinklų kasose, statybų sargų būdėlėse, užsienio pomidorų ir agurkų plantacijose, išvažiuoja apkuopti turtingų sveitimų senelių, – tokia mokykla galėtų atsidurti akademinės bendruomenės užribyje.

Senieji Masačusetso, Prinstono universitetai seniai yra sukūrę savo auklėtinių įsidarbinimo, darbo kokybės, investicinės grąžos – įdėtų lėšų atsiperkamumo – karjeros kontrolės apskaitą. Tokiu pat keliu nuėjo ir mūsų universiteto mokslininkai, įgyvendinę absolventų judėjimo darbo rinkoje sistemą ir ją integravę į bendrą reformacinę universitetų apskaitą. Užuoť pasekė mūsų pavyzdžiu, daug kas iš aukštosios akademinės bendruomenės viršūnių šaipėsi: matot, kaip romeriečiai nori pasirodyti ir valdžiai įtikinti... Tačiau tiksliai žinios leidžia spėriai koreguoti studijų programas, bandant atsižvelgti į greitai besikeičiančios rinkos poreikius. Mūsų įdiegtoje sistemoje pamatai, ko vertas išduotas diplomats ir ko verti paties absolvento gebėjimai. Ne veltui mūsų šeimoms įteiktas Europos Komisijos kokybės ženklas. Būtent studijų rezultatai ir buvusių studentų darbo laikas yra šios sistemos pagrindas. ECTS etiketė – studijų tarptautiskumą puoselėjančios institucijos atpažinimo ženklas. Absolventų įsidarbinimo ir tolesnės veiklos kontrolės sistemą įsivesti bijo tie, kurie supranta, kad ši sistema gali išryškinti mokyklos darbo broką.

Aš pats, kaip buvęs pramonininkas ir vers-



R.Jasinauskas:

„Į mokslo ir studijų finansavimą dera žiūrėti ne kaip į biudžeto lėšų „įsisavinimą“, o kaip į gerai apgalvotą, valstybės ir visuomenės poreikiais motyvuotą investiciją.“

lininkas, esu įsitikinęs, kad universitetas, kaip aukščiausia studijų ir mokslo instancija, aukščiausios akademinės moralės sergėtoja, negali savo auklėtinių išmesti į nedarbo erdvę, lygiai kaip padori, atsakinga šeima neišmeta savo vaikų į nežinomo pasaulio platybes.

Kas svarbiau: moksliniai straipsniai ar studijų kokybė?

• Pats esu pastebėjęs, – žinoma, galiu ir klysti, – kad universitetų reitinguotojai dažnai į pirmą vietą iškelia ne studijų kokybę ir absolventų įgytą profesinę kompetenciją, o mokslinių darbų publikacijų skaičių prestižiniuose moksliniuose užsienio žurnaluose.

Vienose šalyse – vienaip, kitose – kitaip, – gerai nežinau, kas tuos kriterijus nustatė. Mano galva, mokslo laipsniai ir mokslo darbų publikacijos liudija apie universitetų ir jų kontingento mokslinį lygį, kuris privalo universitetui nešti ženkliai pajamas, atspindinčias mokslinės veiklos investicinę grąžą. Nepamirškime, kad valstybė ir visuomenė universitetams kelia svarbesnį uždavinį: parengti išlavintą, gebančią rezultatyviai perimti civilizacijos pasiekimus bei kurti konkurencingus produktus, originalias idėjas, generuojančią vis daugiau pajamų, atsakingą už valstybės, savo ir savo šeimos ateitį jaunąją mus pakeisiančią kartą.

Į mokslo ir studijų finansavimą dera žiūrėti ne kaip į biudžeto lėšų „įsisavinimą“, o kaip į gerai apgalvotą, valstybės ir visuomenės poreikiais motyvuotą investiciją.

Visa švietimo ir mokslo sistema savo esme yra ekonominės ir finansinės sistemos intelekto formuotoja. Visiškai aišku, kad švietimo investicinė sistema privalo duoti labai konkrečią, lengvai apčiuopiamą investicinę grąžą, geriausia – su pridedamąja verte. Dar paprasčiau kalbant, švietimo ir mokslo sistema turi valstybei apsimokėti plačiausiomis ir giliausiomis prasmėmis. Tai nėra vien valstybės išlaidos švietimui, kaip kalba politikai ir net valstybės valdytojai. Tai sukaupu atsiperkanti valstybės investicija, nes ji kuria valstybės ir jos piliečių ateitį. Ir atvirkščiai, išlaidaujanti, pridėtinės vertės nekurianti, pridėtinės grąžos neskačiuojanti, savo absolventais nesirūpinanti sistema negali tapti gyvybingu valstybės ir piliečių augimo, visuomenės progreso pamatu.

Kone kasmet kaitalioji nurodymus, pilti žmonių sumokėtus mokesčius ir brangiai gautus ar pasiskolintus pinigus į kiaurą reformų maišą reiškia apskritai nesuvokti, kad, nesujungę į bendros kraujotakos sistemą vaikų darželių, bendrojo ugdymo mokyklų, kolegijų ir aukštojo mokslo, mes nepasiekime europinės visuomenės intelektualinio kapitalo lygio, brangios švietimo girmos mals prastokus miltus.

Drįstu manyti, kad Švietimo ir mokslo ministerija daugiau rūpinasi reformų priemonėmis (projektai), o ne darnios, vieningos, visos valstybinės ir nevalstybinės įstaigos vienišios švietimo ir mokslo sistemos sukūrimu ir jos efektyviu funkcionavimu. Kaip tai pada-

as mokslas?

ryti, galime pasimokyti, pvz., iš Pietų Korėjos, kur akademinės bendruomenės susijėjimai prasideda pačios pirminės švietimo sistemos reikalų aptarimu ir tik vėliau prieinama prie akademinį uždavinių aptarimo.

Kol tokia gyva sistema mūsų šalyje nesukurta, už valstybės pinigų išmokyti žmonių likimai paliekami savieigai. Rūpintis jais tenka tėvams, seneliams, jau dirbantiems vyresniems broliams ir sesėms. Ant jų pečių valdžia ir sukrauna visas nedarbo bėdas. Vis kalba, kad būtina kurti naujas darbo vietas, bet taip tų vietų pakankamai ir neatsiranda.

● **Ak, gerbiamas profesoriau, kartais taip malonu valstybės tarnyboje paišlaidauti, kai nereikia atsakyti nei savo garbe, nei turtu. Kas tie keletas tūkstančių darbo ieškančių absolventų, kai kasmet išleidžiama 40 000!**

Juk malonu išskilmėse pasipuikuoti mokslo vardais ir akademinėmis regalijomis, juk mokslininkas, prie savo pavardės nepridūręs titulų, – ne mokslininkas...

Viename dideliame akademinės bendruomenės viršūnių susibūrimė, neišlaikęs savigyros liaupsių, – kokie esame gražūs – net patekome į geriausių pasaulio universitetų tūkstantuko galą, – pasakiau: kolegos, įvardykite nors vieną Nobelio premijos laureatą, kuriam šis garbingas apdovanojimas būtų įteiktas vien už mokslo laipsnius ar akademinis vardus... Didį mokslininką išaukština jo originalūs, fundamentalūs naujo mokslo rezultatai ir naują mokslo visuomenę įkvepiantys pavyzdžiai, mokslininko meilė pasaulio dėsnių atskleidimui ir atsidavimas jų naudojimui gyvenimo problemoms spręsti giliai nusėda jo auklėtinių, bendradarbių protuose, širdyse ir jausmuose. Šiuolaikiniam jaunimui, o ir visai visuomenei visos mūsų mokslininkų regalijos nelabai berūpi. Jie iš mūsų išsižioję laukia išmintingų minčių, rezultatyvių idėjų, racionalaus požiūrio ir veiksmingos pagalbos sprendžiant jų problemas. Visi laipsniai, visi vardai tėra antpečiai, gana laikinas papuošalas. Ilgam išlieka tik mūsų įgyvendintos idėjos ir darbų rezultatai.

Po tokio, gal kiek aštroko, pasisakymo toji aukštoji mokykla į susibūrimus manęs jau nebekviečia. Nepataikiau į savigyros taktą.

Nemokamas mokslas – mokamas!

● **Visi mes žinome, kad valstybinė švietimo ir mokslo sistema daugiausia išlaikoma biudžeto lėšomis. Logiškai mąstant išeitį, kad nemokamo valstybinio mokslo nėra ir net negali būti. Tačiau Konstitucijos 41 straipsnis sako: „Gerai besimokantiems piliečiams valstybinėse aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas.“**

Įsivaizduojama, kad mokslo pirmūnai iš savo kišenės už mokslą nemoka... Tačiau iš tikrųjų visi valstybės vaikų darželiai, savi-valdybių žinioje esančios bendrojo ugdymo mokyklos, taip pat ir kolegijos bei universitetai gyvi valstybės, t. y. piliečių mokesčių, pinigais. Studijų apmokėjimas savo lėšomis tėra priedas prie to, ką valstybės biudžetas aukštosioms mokykloms jau yra paskyręs. Net privačios bendrojo ugdymo mokyklos, privatus darželiai, privačios kolegijos ir universitetai, kaip, beje, ir privačios gydymo įstaigos, gana gerai subsidijuojamos valstybės lėšomis.

Nemokamas tėra tėviškės oras, paukščių čiulbėjimas, šiltas pavasario lietus, įstabai paros, metų kaita, kol į Dievo dykai beriamas

dovanas neįsisuka koks nors privatus ar valstybės oro vežėjas... Visa valstybinė mokymosi, ugdymo, studijų sistema didžia, didžiausia dalimi apmokėta mūsų pačių uždirbtais pinigais. Tik negausus mokymo įstaigų ratas iš mokslinių projektų ženkliau pats prisiduria.

● **Ar metų metais eskaluojama nemokamo mokslo sąvoka jau vaiko sąmonėje neaugina nuostatos, kad viskas, kas nemokama, nėra šventa?**

Manau, kad nemokamo mokslo sąvoka mažina moksleivių atsakomybę stropiai mokytis ir deramai elgtis mokykloje, o vėliau – ir aukštuosiuose moksluose. Tėveliai, pedagogai, auklėtojai, politikai, valstybininkai nepaiškina jaunajai kartai, kad iš tikrųjų mūsų šalyje nemokamo mokslo nėra. Už viską, ką gauni mokykloje, darželyje, kolegijoje, universitete, sumoka tavo tėvai ir visi dirbantys piliečiai. Tu, vaike, besimokydamas naudojiesi svetimais pinigais, kuriuos anksčiau ar vėliau privalėtum grąžinti. Toks tėvų ir visuomenės įkaltas požiūris disciplinuotų moksleivių, studentų elgesį ir akintų motyvaciją stropiai mokytis. Toks požiūris plačiai priimtas Japonijos, Prancūzijos, Anglijos švietimo ir auklėjimo sistemose – ten privalai dėvėti uniformą, visus mobiliuosius palikti pas budintįjį, o į pamoką ateiti kaip į rimtą darbą.

Paryžiuje, pavyzdžiui, visos valstybinės techniškosios mokyklos aptvertos aukšta tvora, į jų teritoriją negali patekti joks pašalinis asmuo. Mobilųjį telefoną turi mokyklos vadovas. Tokia tvarka kuria disciplinuotą, motyvuotą mokymąsi ir atitinkamą elgesį.

● **Apie tai pas mus bijotų net prasižioti!**
Bet mudu jau prasižiojome – galbūt išgirs, kam priklauso girdėti.

● **Ką, tamsta, siūlote mūsų valdžiai?**
Pirma, pripažinti, kad visa valstybinė švietimo ir ugdymo sistema išlaikoma iš dirbančių žmonių lėšų – mokesčių. Tai turi suprasti visi: ir tėveliai, ir moksleiviai, ir studentai, ir politikai bei valstybės valdytojai. Antra, panaikinti nemokamus ir niekad negrąžinamus moksleivių, studentų „krepešilius“. Trečia, paskelbti, kad visas studijas teks apsimokėti patiems besimokantiejiems, kuriems laikinai investicinę pagalbą nemokamai suteiks valstybė!

● **O Dieve, Jus išvadins utopistu ir dar kai kuo...**

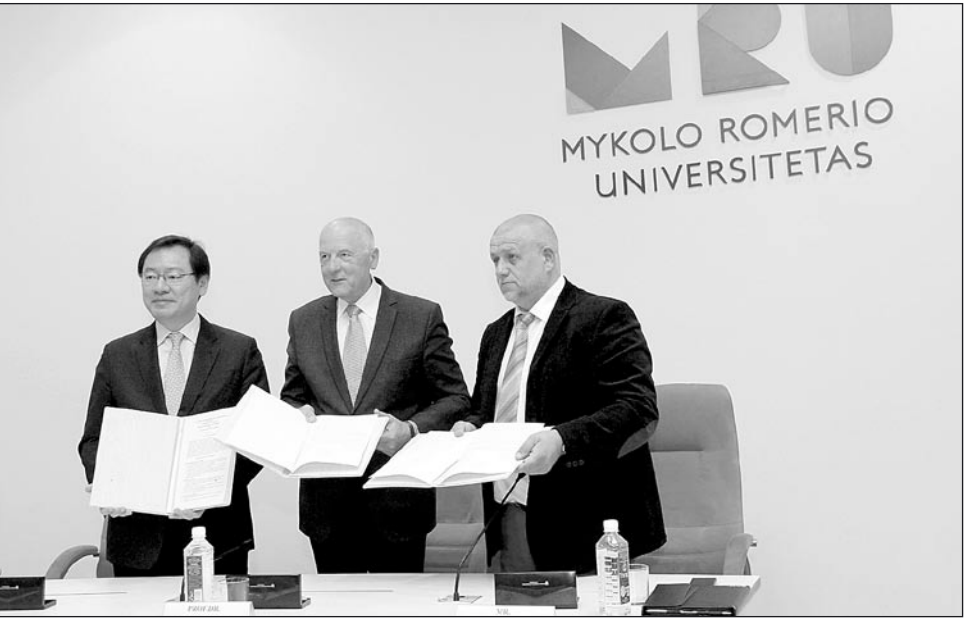
...Visi absolventai už valstybės paskolintą studijoms lėšas atlygins baigę mokslus, įsidarbinę ir penkerius–šešerius metus mokėdami šiek tiek padidintus mokesčius kreditavusiai valstybei. Suprantama, kad dirbantys Lietuvoje, gerai išsilavinę absolventai, gaudami didesnius atlyginimus, mokesčių generuos daugiau ir greičiau grąžins investiciją valstybei praktiškai to nė neįsąmonindami. O tinginiai ar pabėgėliai turės tą investiciją grąžinti iš savo kišenės.

● **Kad ir kokiame pasaulio krašte būtų?**
Kad ir kur būtų, liktų įsipareigoję valstybei ir visuomenei atlyginti už savo studijas. Tai galėtų būti įstatymais reglamentuota ir ES mastu. O gal ir dar plačiau... Man pranešė, kad net rojuje šventas Petras nedalija apelsinų nepareikalavęs atsilyginti Dievą garbinančia atsidėjimo malda. Bažnyčiai už mirusiojo išganymo mišias taip pat susimokame. Taigi linkiu suklupti giliems apmąstymams...

Kalbėjosi **Vladas VAICEKAUSKAS**

MRU: netrunkus startuos nauja perspektyvi specialybė

Lietuvos ir Pietų Korėjos universitetai bendradarbiaus ruošdami skaitmeninio turinio specialistus



■ **Trišalį susitarimą pasirašė Dongseo universiteto rektorius dr. J.Chang, MRU rektorius prof. dr. A.Pumputis ir „Užupio kūrybinio klasterio“ prezidentas V.Ratkevičius.**

Lietuvoje studijuojantys studentai turės galimybę per ketverius bakalauro studijų metus įgyti Mykolas Romeris ir Dongseo universiteto Pietų Korėjoje diplomus. Tokią galimybę užtikrins gegužės 22 d. šių universitetų bei „Užupio kūrybinio klasterio“ pasirašytas trišalis bendradarbiavimo susitarimas. Šis susitarimas taip pat garantuos absolventų įdarbinimą Lietuvoje arba Pietų Korėjoje bei galimybes įsidarbinti visame pasaulyje.

Dongseo universiteto rektorius dr. Jekuk Chang sakė, kad skaitmeninės technologijos – ateities technologijos, jų populiarumas ir specialistų poreikis auga milžinišku greičiu. „Lietuva turi išvystytą informacinių technologijų infrastruktūrą, didžiulį potencialą, todėl, susitardami dėl naujos bendros bakalauro programos, kuriame naują tinklą tarp Europos ir Azijos, kuris suderina edukacinę akademinę veiklą su rinkos perspektyvomis.“

Pasak Mykolas Romeris universiteto rektoriaus prof. dr. Alydo Pumpučio, Lietuvos ir Pietų Korėjos universitetai, radę sąlyčio taškų socialinių technologijų srityje, penkerių metų laikotarpiui pasirašė trišalę sutartį. Jos išskirtinumas – bendrai kuriamą tarptautinę jungtinę studijų programą „Skaitmeninis turinys“ (angl. *Digital content*). „Ši programa orientuota į pažangiausių 5D technologijų ir programinės įrangos taikymą. Tai Pietų Korėjoje pastaruoju metu yra labai populiarios bei ypač konkurencingos rinkoje, o pati studijų programa „Skaitmeninis turinys“ laikoma žinomą prekės ženklą aukštojo mokslo studijų rinkoje. Lietuvoje šios studijos – visiškai naujiena, nors tokių specialistų poreikis jau dabar itin didelis“, – teigia prof. dr. A.Pumputis.

Šias bakalauro studijas galės pasirinkti visi norintieji, kurie linkę kompleksiskai domėtis socialiniais, humanitariniais bei tiksliaisiais mokslais. Numatoma, jog studijų programą sudarys tokie dalykai kaip kūrybiškumas, industrijos, dizainas, menai, pažangiausios informacinės technologijos, socialiniai tinklai, reklama, prekės ženklų kūrimas ir t. t.

Pasirinkę studijų programą studentai pirmus dvejus metus studijuos Mykolas Romeris, o kitus 2 metus – Dongseo universitete. Sėkmingai užbaigus studijas bus išduodami du – Mykolas Romeris universiteto ir Dongseo universiteto diplomai.

Tai ne tik studijų programos pasiūlymas – tai įdomios, perspektyvios studijos ir užtikrintas darbo pasiūlymas po jų baigimo. Rinkoje tokie absolventai jausis tvirtai, jiems bus pasiūlytos darbo vietos Lietuvoje ir Pietų Korėjoje. Lietuvoje įsidarbinimo galimybes užtikrins „Užupio kūrybinis klasteris“. Žinoma, įgytos žinios bei kompetencijos studentams suteiks didžiules pasirinkimo galimybes.

Pasak industrinę plėtrą šios programos veiklos rėmuose vykdančio „Užupio kūrybinio klasterio“ prezidento Vytauto Ratkevičiaus, skaitmeninio turinio specialistų poreikis yra didžiulis. „50 kompanijų jau dabar yra mums išreiškusios norą įdarbinti po 15–20 šios srities specialistų, taigi, šiuo metu apie 500 absolventų būtų galima įdarbinti per 2–3 savaites. Ir tai tik lašas jūroje, kadangi įvairiose pasaulio šalyse trūkumas siekia 30–40 tūkst., ypač didžiulis stygius juntamas programavimo srityje“, – teigia V.Ratkevičius. Pasak jo, ši specialybė ne tik paklausi, bet ir gerai apmokama. Pavyzdžiui, JAV šios srities specialistai vidutiniškai uždirba 40–120 tūkst. dolerių per metus, su itin gabiais ar turinčiais patirties specialistais dėl sąlygų tariamasi individualiai.

Dongseo universiteto atstovai Lietuvoje taip pat domisi ir industrinės plėtros galimybėmis pažangiausių 5D technologijų srityje, į kurią taip pat yra orientuota ir bendrai kuriamą jungtinę studijų programą „Skaitmeninis turinys“. Dongseo universitetas kruopščiai rūpinasi ne tik naujų jungtinių studijų programų kūrimu, bet ir šių programų absolventų konkurencingu įsitvirtinimu darbo rinkoje, apimant ir Pietų Korėjos industrinės plėtros galimybes visoje Europoje.

Kęstutis SALDŽIŪNAS

„Trylika priežasčių kodėl“ nepaliko abejingų

Lietuvoje per metus nusižudo per tūkstantį žmonių. Dalis iš jų – vaikai ir paaugliai. Kokia sunkia našta gyvenimas prislegia dar su paauglyste nespėjusius atsiveikinti jaunus žmones, kad jie vis dažniau ryžtasi pakelti prieš save ranką? Pasvarstyti, padiskutuoti apie tai ir pasiūlėme savo gimnazistams, pakvietusios į Panevėžio „Minties“ gimnazijos bibliotekoje vykusį rašytojo J.Asherio knygos paaugliams „Trylika priežasčių kodėl“ pristatymą. Tai knyga labai skaudžia paauglės savižudybės tema.

Pirmiausia gimnazistams pristatėme jiems dar mažai žinomą knygos autorių, jo biografiją. Mokiniai galėjo stebėti filmuotą rašytojo interviu, kuriame jis pasakoja apie sumanymą parašyti šią knygą. Po to buvo apžvelgtas knygos turinys, problemos. Romane pasakojama apie tai, kaip paauglys, vardu Klėjus Džensenas, vieną dieną grįžęs iš mokyklos prie namų durų randa keistą siuntinį. Jame septynios garsiausios su prieš porą savaitių nusižudžiusios klasės draugės įrašais. Juose Hana Beiker atskleidžia trylika priežasčių, dėl kurių ji nusprendė išeiti iš gyvenimo.

Klėjus visą naktį klaidžioja po miestą klausydamasis Hanos pasakojimo. Jis aplanko Hanos minimas vietas, suvokia jos skausmą, jausmus ir visą naktį bando su-

prasti, kodėl atsidūrė Hanos sąrašė. Būtinai pabrėžti, kad rašytojas meniškai kuria įtampą, kuri su kiekviena išklausyta kasete vis didėja. Ir labai sunku pasakyti, kieno išgyvenimai (Hanos ar Klėjaus) yra stipresni.

J.Asherio knyga „Trylika priežasčių kodėl“ – pokalbis apie tai, kas gyvenime svarbiausia: apie žmonių tarpusavio santykius, abejingumą. Nagrinėdamas priežastis, atvedusias mokinukę Haną iki savižudybės, autorius teigia mintį, jog „kiekvienam iš mūsų labai svarbu suvokti, kaip mes elgiames su kitais. Juk niekada negalime žinoti, kas dedasi to žmogaus gyvenime ir ar mūsų poelgis nebus paskutinis lašas jo kančių taurėje“.

Trečioje renginio dalyje buvo pristatyta savižudybės problema. Trumpai apžvelgta statistika, priežastys, išvardyti požymiai, pagal kuriuos galima atpažinti žmogų, kuris nori palikti šį pasaulį. Psichologė Asta papasakojo, kokia padėtis yra mūsų gimnazijoje, ragino ateiti išsikalbėti, nesivaržyti kreiptis pagalbos ir svarbiausia niekuomet nepamiršti, kad galimybė pasikalbėti visada yra. Skaidrėse rodėme informaciją su pagalbos telefonais ir tarnybomis. O renginio pabaigoje pateikėme net 50 optimistinių priežasčių, dėl ko verta gyventi, – jos sukėlė linksmą šurmulį.

Pristatymas buvo ne vien žodinis, jį pajavairino vaizdo ir garso elementai. Ypač dėmesingai buvo išklausyta mūsų mokinės įgarsinta kasetė su Hanos laišku. Jaukią aplinką kūrė dvyliktokių piešti plakatai. Įspūdingai nupieštas knygos viršelis nedaug skyrėsi nuo tikrojo.

Labai įdomu paskaityti knygos pabaigoje pateiktus autoriaus atsakymus į 13 klausimų apie knygą „Trylika priežasčių kodėl“. Juose autorius sako, kad daug paauglių, perskaitę knygą, Hanos jausmus ir išgyvenimus atpažino kaip savo ir sugebėjo įvardyti jos pačios klaidas, o svarbiausia nusprendė ieškoti pagalbos, kurios Hana taip ir nesulaukė.

Šią knygą pristatėme 9–11 klasių gimnazistams. Bendravome atskirai su kiekviena klase. Šiek tiek abejojome, ar tokia knyga aktuali jau devintokams. Tačiau knyga sudomino ne tik juos, bet ir gimnazijos svečius „Šaltinio“ pagrindinės mokyklos 7 ir 8 klasių mokinius. Tarp jų net buvo jau skaičiusių knygą ir sakiusių, kad kūrinys labai patiko. Jiems Hanos priežastys pasirodė labai rimtos.

„Trylika priežasčių kodėl“ nepaliko abejingų. Ši knyga mokytojoms ir bibliotekininkėms padėjo užmegzti nuoširdžius pokalbius su mokiniais. Norinčiuo-

sius perskaityti knygą teko surašyti į eilę. Džiaugiamės, kad bibliotekoje turime dvi knygas ir eilę sparčiai juda.

Renginį su pirmos klasės gimnazistais stebėjo gimnazijoje atliekanti praktinę LEU psichologijos specialybės studentė I.Vitkauskaitė. Ji pateikė mokiniams anketas ir atliko jų apibendrinimą. Išvadose teigiama, kad dauguma apklaustos klasės mokinių šia knygą išties susidomėjo. Parenkant pristatyti knygą aktualia jaunimui tema galima laiku pastebėti ir negatyvius reiškinius mokykloje: smurtą, patyčias. Labai sujaudino vieno mokinio parašyta mintis: „Supratau, jog gyventi verta, net jei esi nekenčiamas. Sužinojau keletą priežasčių, dėl ko verta gyventi.“ Kadangi anketos buvo anoniminės, sunku atpažinti, kuris mokinyš tai parašė. Psichologė pažadėjo pasidomėti tos klasės mokiniais ir suteikti pagalbą. Daugelis mokinių renginio metu sužinojo, kad galima kreiptis į psichologę, jei tau neramu, turi kokių nors rūpesčių ar problemų namuose, su draugais, mokykloje.

Renginys pavyko, mokiniai susidomėjo knyga. Keletas iš jų tikrai ją perskaitys. Paliesta aktuali jaunimo savižudybių tema. Tokio tikslo ir buvo siekiama.

Dalia PŪKIENĖ,

Panevėžio „Minties“ gimnazijos bibliotekos vedėja

Žiemgalos etninių tradicijų puoselėtojai

Žeimelio vidurinėje mokykloje (Pakruojo r.) septinti metai vykdoma kraštotyrinė veikla. Mokiniai telkiami krašto etninių tradicijų puoselėjimui, ugdoma pagarba savo krašto praeičiai, kultūrai, istorijai. Mokomės rinkti, fiksuoti, tvarkyti kraštotyrinę medžiagą, ruošti tiriamuosius darbus, dalyvaujame respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose.

Mūsų miestelis – pačiame Latvijos pasienyje, gyvena nemažai latvių tautybės žmonių, turime evangelikų-liuteronų bažnyčią, gyvuoja latvių bendruomenė. Eilę metų tyrinėjame Žiemgalos kraštą, čia gyvenančių lietuvių ir latvių kultūrą, religiją, papročius. Iš visų kadaise gyvenusiu baltų genčių išlikome tik mes – lietuviai ir latviai, todėl savo etninę kultūrą turime dar labiau saugoti ir perduoti kitoms kartoms. Per kraštotyrinę veiklą atrandame savo baltišką šaknis, kurios glūdi mūsų Žiemgalos žemėje.

Prieš porą metų tris tiriamuosius darbus pateikėme Lietuvos-Latvijos forumo skelbtame konkurse „Baltiškios jungtys“ ir laimėjome prizines vietas.

Turi mūsų rajonas gražią tradiciją kas dvejus metus organizuoti kraštotyros konferencijas. Neseniai Pakruojo „Žemynos“ pagrindinėje mokykloje įvyko 5-oji.

Šiemet konkursui buvo pateikti 29 darbai. Daugiausia darbų – 8 – paruošėme mes, žemieliečiai, Linkuvos gimnazi-

ja – 5, Rozalimo vidurinė – 4, Pašvitinio pagrindinė – 3, visos kitos mokyklos po 1, 2 darbus. Stengiamės įamžinti tai, kas dar nėra įamžinta. Didžioji dalis informacijos – iš pateiktųjų lūpų. Savo darbu „Jis žmonių atmintis, dabartis, puošmena...“ pagerbėme Žeimelio miestelio gamtos ir kultūros paminklą – Vienybės ąžuolą. Paruošėme darbą „Gyvenimas – lyg šviesos blyksnis“, kuriuo du mūsų moksleiviai įamžino savo senelio brolio Arvydo Udrio, buvusio Vilniaus pedagoginio universiteto docento, mokslo daktaro, atminimą. Užrašyti mokytojo Liudo Pelenskio atsiminimai, Puodžiūnų kaimo istorija, paruoštas darbas „Evangelikų-liuteronų laidojimo vietos ir papročiai Žeimelio seniūnijoje“. Prisiminta visų primiršta kraštietė, šiandieną žymi Latvijos tautodailininkė, gimusi Geručių kaime, Emilija Kazakevičiūtė ir t. t.

Mūsų veikla tęsiasi, ruošiamės naujus darbus, kuriuos pateiksime Vilniaus jaunimo turizmo centro konkursui. Šiuo metu 17 mūsų mokinių kraštotyros darbų yra eksponuojama Žeimelio muziejuje „Žiemgala“.

Prieš akis vasara, tačiau kraštotyrininkams atostogų nėra – jie ieškos naujos medžiagos tolesniems darbams.

Regina NOREIKIENĖ,

Pakruojo r. Žeimelio vidurinės mokyklos kraštotyros būrelio vadovė

Knygos kelias: nuo rašytojo iki skaitytojo

Vilniaus Šeškinės vidurinėje mokykloje ugdymo karjerai koordinatorių iniciatyva vykdomas projektas „Knygos kelias: nuo rašytojo iki skaitytojo“. Jo tikslas – skatinti mokinius pažinti save, įvairias profesijas bei karjeros galimybes.

Projekto metu 6–7 klasių mokiniai įgyja nemažai žinių apie popierių, odas, kljus, siūlus, gamina knygele, sužino apie profesiją. Per lietuvių kalbos pamoką mūsų ugdytiniai rašė rašinius apie specialybes, per anglų kalbos – vertė juos į anglų kalbą, maketavo tekstus. Mokinių supratimas apie knygą plėtėsi, todėl buvo surengta netradicinė technologijų pamoka su tautodailininku odininku Mindaugu Pakniu.

Tautodailininkas supažindino su knygos sandara, paaiškino ir parodė, kaip dailiai sutvarkyti kampus, kaip pri-

klijuoti priešlapius, kaip daromas reljefas. Mokiniai stebėjo ir mokėsi padaryti gražų viršelį, nes prastas viršelis sugadintų ir dailiausiai susiūtos knygos išvaizdą. M.Paknys kantriai ir nuosekliai rodė knygos įrišimo eiliškumą, perspėjo apie galimas klaidas, supažindino su priemonėmis ir įrankiais, reikalingais šiam darbui. Svečias parodė ir savo darbų: įrištų knygų, užrašų knygelę, papuošalų.

Tautodailininkas sulaukė įdomių klausimų: kokia oda tinka knygos viršelio gamybai, kaip ji dažoma, kokio turi būti storio? Didžiausio susidomėjimo sulaukė įrankiai, pagaminti iš kaulo. Mokiniai suprato, kad kiekvienas darbas reikalauja žinių, įgūdžių ir širdies šilumos.

Inga LESKAUSKIENĖ, *technologijų vyresnioji mokytoja*

Smagi anglų kalbos popietė

Alytaus Šaltinių bei Panemunės pagrindinių mokyklų mokytojos **Jurgita Vaitkevičienė, Dalia Gvazdauskienė ir Jurgita Jaruševičienė** antrą klasių mokiniams organizavo anglų kalbos popietę „Pasidžiaukim, pasilinksime“. 25 mokiniai buvo burtų keliu suskirstyti į 5 grupes ir turėjo atlikti šias užduotis: pagal duotą tekstą apręgti popierines lėles drabužiais ir paservuoti stalą, pažymėti teisingą sakinį pagal rodomą nuotrauką multimedijoje, įrašyti į gėlytės lapelius žodžius, prasidedančius nurodyta raide. Pertraukėlių metu vaikai dainavo, skaitė eilėraštį apie pabaisas bei šias vaizdavo.

Miklino liežuvį tarmiškai

Kėdainių suaugusiųjų mokymo centro (KSMC) bendruomenė ir jos svečiai turiningai ir smagiai paminėjo Tarmių metus bei Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dieną vakaronėje „Tarmiškai pamiklinkim liežuvį“. Renginyje dalyvavo ir senjorų klubas „Branda“.

KSMC lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja **Al-dona Šliažaitė** pasakoja: „Jaunimo ansamblis „Auštaras“ (vad. A.Giedrienė) dainavo įvairiomis tarmėmis, tarsi „vedžiojo“ klausytojus po Lietuvos etnografinius regionus. Auštarietį pažadinta centro bendruomenė ir svečiai toliau miklino liežuvį tarmiškai. Kėdainiečių šnektą kalbėjo literatų klubo „Varsna“ vadovė G.Sereikienė, suvalkietišką šnektą, iš kurios išsirutuliojo lietuvių bendrinė kalba, šmaikščiai pristatė mokytoja D.Surmilavičienė, o rytų aukštaičių šnektą susirinkusieji išgirdo žiūrėdami mokinių sukurta trumpą filmuką apie turgų. Papasakojus linksmą istoriją „Kiekvienai galvai savas prots“, visi buvo pakviesti dalyvauti interaktyvioje viktorinoje. Susirinkusieji turėjo atsakyti į įvairiausių ir netikėčiausių klausimų. Kadangi pavakarojimo pavadinimas „Tarmiškai pamiklinkim liežuvį“, teko visiems – mokiniams, mokytojams, svečiams – tarmiškai perskaityti po sakinį...“

➤ MOKYKLOSE

„Molinė asla“ Žadeikiuose



■ Šilalės r. Žadeikių pagrindinėje mokykloje įvyko tradicinis folkloro festivalis „Molinė asla“.



Panevėžio rajono švietimo centras įgyvendina projektą, kuriuo siekiama ugdyti mokytojų ir mokinių mąstymo kompetenciją

Nuo 2011 metų rugpjūčio mėnesio Panevėžio rajono švietimo centras dešimtyje Lietuvos apskričių sėkmingai įgyvendina projektą „Mąstymo kompetencijos lavinimas“, kuris finansuojamas iš Europos Sąjungos (ES) lėšų.

Projektu siekiama ugdyti esmines mokinių, mokytojų, mokyklos administracijos darbuotojų ir kultūros specialistų mąstymo kompetencijas, pasitelkus pasaulyje gerai žinomą dr. Edwardo de Bono mintijimo metodiką (dBT), kurios vienas iš esminių bruožų yra efektyvumas.

Daktaras Edwardas de Bono yra vienas iš didžiausių kūrybinio mąstymo ir inovacijų srities autoritetų, sukūręs lateralinio mąstymo teoriją, parašęs 57 knygas, o 2009 metais pripažintas Europos kūrybiškumo metų ambasadoriumi. Dr. E. de Bono kviečiamas skaityti paskaitų daugiau kaip 50-ies pasaulio šalių tiek verslo organizacijų, tiek vyriausybinių institucijų, jo knygos išverstos į 34 pasaulio kalbas.

E. de Bono yra sukūręs ne vieną kūrybinį metodą. Labai populiarus visame pasaulyje yra „Šešių kepuraičių“ metodas – paprastas ir praktiškas būdas spręsti problemą skaidant jos sprendimą į etapus. Šį metodą praktikuoja nuo stambių pasaulio korporacijų (tokių kaip IBM, ABB, „Statoil“, „Siemens“ ir kt.) iki Naujosios Zelandijos penkiamečių darželinukų.

šomis lavino įgūdį mąstyti tiksliai, dirbdami su „Šešių kepuraičių“ metodu ir mąstymo įgūdžių lavinimo programa CoRT.

Projekte dalyvauja 11 partnerių

Įgyvendinant projektą bendradarbiaujama su 11 partnerių iš dešimties Lietuvos apskričių – universitetu, mokyklomis, švietimo centrais, kultūros įstaigomis, nevyriausybėmis ir viešosiomis organizacijomis.

Projekto partnerio Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) dėka sėkmingai parengta metodinė medžiaga, apibūdinanti dBT mąstymo, kaip bazinės kompetencijos, integraciją trimis – bendrųjų programų, mokyklos ugdymo programų ir individualaus mokytojo ugdymo planų – lygmenimis. Bendradarbiaujant su Kauno Juozo Urbšio katalikiška vidurine mokykla parengtos metodinės priemonės (metodiniai nurodymai, plakatai ir kitos priemonės), jos panaudotos įgyvendinant mokymų veiklas.

Sukurta mokymams palanki fizinė ir virtuali aplinka

Siekiant sudaryti palankias sąlygas projekte numatytų mokymų veiklų įgyvendinimui, Panevėžio rajono švietimo centre sukurta netradicinė mokymosi aplinka, pritaikyta aktyviam ir interaktyviam darbui grupėse, o pro-

Dešimtyje apskričių įgyvendinti „Šešių kepuraičių“ ir programos CoRT seminarų ciklai

Sėkmingai atlikus pasirengimo veiklas, 2012 metų pavasarį pradėti įgyvendinti mokymai, skirti įgalinti mokyklos bendruomenių narius, kultūros ir nevyriausybinių organizacijų darbuotojus naudoti Edwardo de Bono metodiką. Mokymus sudarė keturi seminarų ciklai, įgyvendinti dešimtyje Lietuvos apskričių: Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus.

Mokytojams buvo skirti E. de Bono CoRT mąstymo lavinimo įgūdžių programos CoRT pirmos ir antros dalies seminarų ciklai (CoRT1 ir CoRT2). Juose dalyvavo daugiau kaip 200 mokytojų. Didžioji dalis jų su dBT metodika susipažino pirmą kartą, dalyvaudami CoRT1 seminaruose.

2012 metų vasarą projekto lėšomis įgyvendintas dešimties seminarų ciklas pagal CoRT programos ketvirtąją dalį CoRT4, skirtas lavinti kūrybišką mąstymą. Į šalia Kauno esantį konferencijų centrą iš tikslinių regionų susirinko daugiau kaip 20 kultūros įstaigų specialistų ir nevyriausybinių organizacijų narių. Seminarų metu buvo dėstoma teorija, kurios pagrindu lavinamas įgūdis mąstyti tiksliai bei atliekamas praktinis darbas, kurio metu siekiama efektyviai išspręsti situaciją.

Įvairias projekto tikslines grupes sujungė E. de Bono „Šešių kepuraičių“ mokymai, kuriuose dalyvavo moksleivių tėvai (globėjai), mokyklos administracijos darbuotojai, kultūros įstaigos specialistai bei nevyriausybinių organizacijų nariai. Dešimtyje Lietuvos apskričių įgyvendinta po du „Šešių kepuraičių“ seminarus, kurie mokė organizuoti grupės darbą, siekiant greičiau pasiekti tikslą, rasti efektyvų sprendimą.

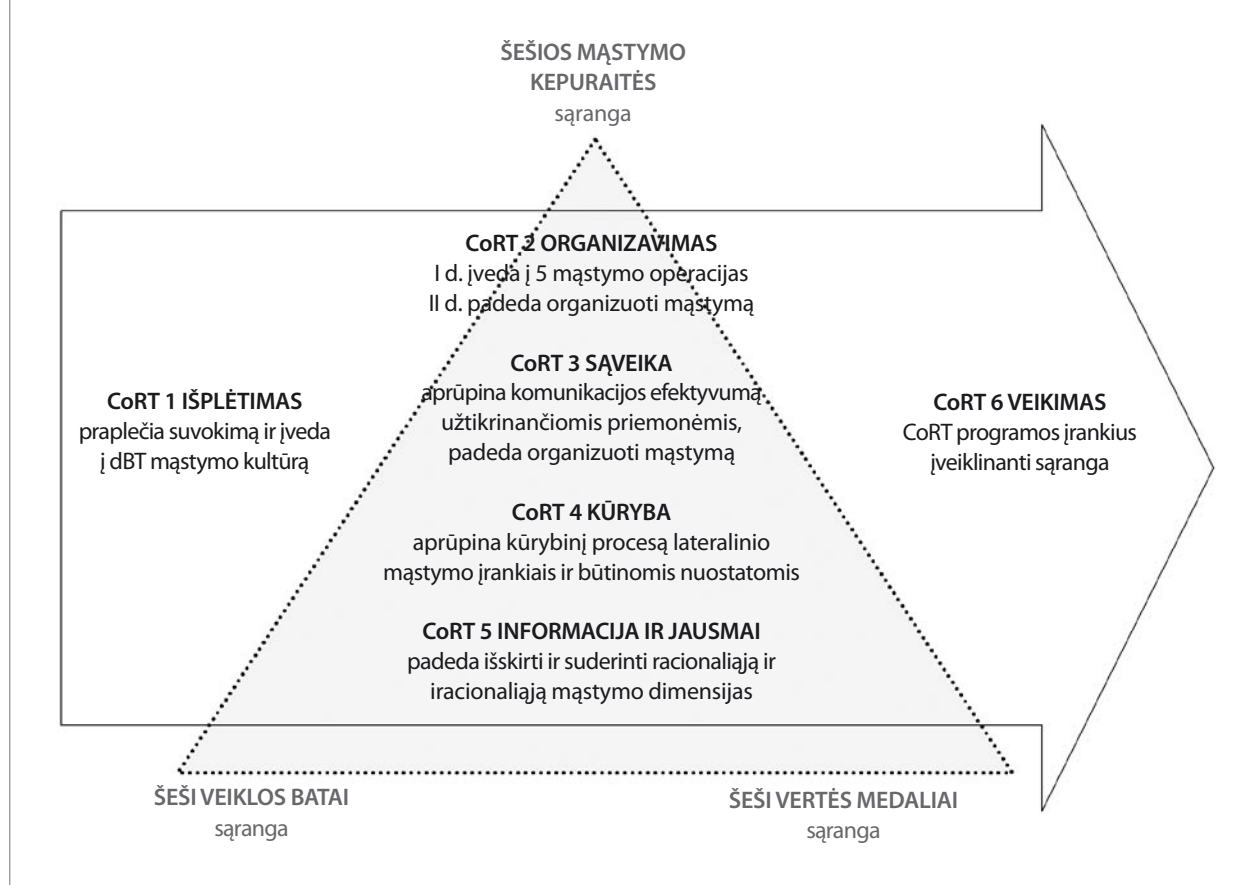
Įgyto mąstymo gebėjimai panaudojami praktikoje

Šių metų sausio–balandžio mėnesiais daugiau kaip 40 mokytojų iš dešimties regionų, sėkmingai išklausiusių dBT mokymus, įgytas žinias taiko dirbdami su vaikais klase. Pasitelkę projekto lėšomis parengtus metodinius nurodymus, mokytojai dBT metodiką taiko savo dalyko pamokose, lavindami daugiau kaip 1200 mokinių mąstymą.

Dešimtyje Lietuvos regionų įgyvendinami mokymų metu įgytų žinių taikymo renginiai. „Šešių kepuraičių“ mokymus baigę mokytojai šį metodą pasitelkia organizuodami mokinių tėvų susirinkimus, o mokyklos administracijos specialistai – posėdžius. Renginių metu susirinkusiesiems trumpai pristatoma dBT metodika, sprendami aktualius organizacijai klausimus dalyviai mokosi iš savo ir kitų patirties. Dešimtyje Lietuvos apskričių taip pat organizuojami mokyklos bendruomenių ir kultūros organizacijų bendradarbiavimo renginiai, kuriuose apibendrinama metodų taikymo organizacijose patirtis bei ieškoma naujų bendradarbiavimo ir bendrų veiklų vystymo galimybių. Šių metų birželio mėnesį organizuojama baigiamoji projekto konferencija, kurioje planuojama apibendrinti visų regionų patirtis bei tęstinumo galimybes.

Projektas „Mąstymo kompetencijos lavinimas“ (Nr. VP1-2.2-ŠMM-05-K-01-084) įgyvendinamas Europos Sąjungos lėšomis pagal priemonę „Kalbų mokymo, verslumo ugdymo ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas ir diegimas“.

Edwardo de Bono metodai



Pasaulio mokyklose labai paplitusi ir E. de Bono mąstymo įgūdžių lavinimo programa CoRT. Ją sudaro šešios dalys. Kiekviena jų apima 10 pamokų – mąstymo priemonių, tinkamų specifinėje situacijoje. Visos šešios programos dalys turi savo paskirtį: praplėsti suvokimo gebėjimus, padėti organizuoti mąstymą, siekti jo efektyvumo, kūrybinį procesą papildyti mąstymo įrankiais ir būtinomis nuostatomis, padėti efektyviai dirbti su informacija, požiūriais, vertybėmis ir kt.

Panevėžio rajono švietimo centro projekto „Mąstymo kompetencijos lavinimas“ dalyviai Europos Sąjungos lė-

jekto partneriai aprūpinti reikalinga kompiuterine technika (kompiuteriais, projektoriais).

Kad būtų užtikrintas projekto partnerių, mokymų dalyvių ir lektorių aktyvus bendradarbiavimas, projekto lėšomis sukurta elektroninė duomenų bazė (www.mastau.lt), kurioje pateikiama visa aktuali informacija apie projekto veiklas, įgyvendintus renginius, rekomenduojamus leidinius ir kt. Elektroninėje duomenų bazėje specialiai mokymų dalyviams įdiegta bendravimo erdvė, kurioje dalyviai mokėsi savarankiškai, sprenddami užduotis, konsultuodamiesi su lektoriais, diskutuodami tarpusavyje forumuose ir kt.

Pagerbė ant Vorutos piliakalnio

Jau tapo tradicija, kad Vievio gimnazijos mokiniai kasmet keliauja – aplanko gražiausius Lietuvos kampelius. Šiomet mokiniai vyko į pažintinę ekskursiją, kurios metu susipažino su Anykščių kraštovaizdžiu, lankytiniais objektais. Podraug ir pasidžiaugė puikiais mokslo pasiekimais. „Visiems labai patiko žymiausias ir didingiausias Vorutos piliakalnis, kur XIII a., manoma, stovėjo valstybės kūrėjo Mindaugo pilis. Šioje nuostabioje vietoje gimnazijos direktorius G.Dobilaitis ir pavaduotoja V.Karmazienė įteikė padėkas ir apdovanojimus olimpiadų ir konkursų laureatams“, – praneša Vievio gimnazijos mokytoja **Renata Kisnierienė**.



■ Vievio gimnazistai ant Vorutos piliakalnio

Laidojo cigaretę

Panevėžio Skaistakalnio pagrindinės mokyklos socialinė pedagogė **Jolita Grižienė** parašė „Dialogui“ apie savo ugdymo įstaigoje įdomiai praėjusią „Nerūkymo savaitę“. Visą savaitę dailės, tikybos, gamtos pamokų metu vyko užsiėmimai nerūkymo tematika. Mokiniai piešė piešinius, kūrė plakatą „100 alternatyvų Tau, o ne cigaretei“, diskutavo, žiūrėjo demonstracijas, filmus. Pradinių klasių mokiniams buvo dalijamos atmintinės, kodėl neverta pradėti rūkyti. Mokyklos fojė vaikų ir visos bendruomenės dėmesį patraukė performansas „Jam dūmas patiko ir štai kas iš jo liko“. Mokiniai pagamino karstą, kuriame gulėjo mažas žmogaus skeletas ir buvo laidojama cigaretė. Vaikai pertraukų metu tiesiogiai dalyvavo performanse – „šermenyse“. „Ši demonstracija netiesiogiai žadino galimų rūkymo pasekmių suvokimą. Kilo daug diskusijų, pamąstymų, ar tikrai galima mirti dėl žalingų įpročių“, – apie sėkmingą prevencinę veiklą pasakoja informacijos autorė.

Įspūdį stiprino sirena ir žarna

Kaišiadorių r. Gudienos mokykloje-darželyje „Rugelis“ lankėsi (atvažiavo su sirena gaisrininkų automobiliu) Kaišiadorių priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pareigūnai. Jie mokė vaikus, kaip išvengti gaisro pavojaus, supažindino su saugaus elgesio buityje taisyklėmis. Budinčios pamainos vadas A.Paškevičius supažindino vaikus su dūmų detektoriais, priminė, kad namuose būtina turėti veikiantį gesintuvą, ir papasakojo apie jo veikimo principą. Dar pareigūnas papasakojo apie gaisrines mašinas ir jų įrangą, apie ugniagesių aprangą, ugniagesio profesiją. „Ugniagesiai gelbėtojai pademonstravo vaikams, kaip yra gesinamas gaisras – buvo ištempta gaisrinė žarna ir per ją purškiamas vanduo“, – pasakoja „Dialogui“ **Žydrone Paškevičienė**.



■ Budinčios pamainos vadas A.Paškevičius moko vaikus gesinti gaisrą.

Jotvingių garbė

Alytaus Jotvingių gimnazijos bendruomenė tradiciniu renginiu „Jotvingių garbė“ paminėjo savo mokyklos vardo dieną. Ta proga gimnazijoje netrūko veiklų. Garbingi apdovanojimai už nuopelnus akademiniame, visuomeniniame ir sportiniame veikloje išdalinti patiems aktyviausiems gimnazistams. Dramos studijos „Taškas“ nariai tęsė tradiciją gimnazijos vardadienio proga padovanoti spektaklį. Šįkart tai buvo spektaklis pagal J.Erlicko pjesę „Kolumbo gimtadienis“. Visų pagrindinių savaitės renginių režisierė buvo viena iš dramos studijos vadovų M.Stasiukynienė. Gimnazijos direktoriui K.Miliauskui kilusią idėją surengti sporto varžybas įgyvendino kūno kultūros mokytojai ir pirmųjų klasių auklėtojai. Merginos prieš varžybas sušoko smagų masinį šokį, po kurio gimnazijos pirmokai dalyvavo trikovės varžybose: klasių atstovams teko bėgti aplink stadioną, važiuoti dviračiu bei paspirtuku ir t. t. Apie „Jotvingių garbės“ renginius „Dialogui“ parašė gimnazijos bibliotekininkė **Vilija Dranginytė**.



■ Jotvingių gimnazijos merginų šokis prieš trikovės varžybas

Amžinųjų vertybių pamokoje

Miesto ant septynių kalvų – Telšių „Džiugo“ gimnazija minėjo septynias svarbias progas: „Džiugo“ vardo suteikimo 15-os metų sukaktį, vienerių metų tapimo gimnazija gimtadienį, Europos dieną, Žemaičių Krikšto 600-ųjų metų sukaktį, Tikėjimo, Sveikatingumo ir Tarmių metus. Renginyje kodiniu pavadinimu „7“ sutelkė gimnazijos bendruomenę į gražią šventę. Žymiausiose miesto erdvėse vyko edukaciniai užsiėmimai: vieni klausėsi paskaitos Žemaitės dramos teatre, kiti bėgo maratoną iki Rainių koplyčios ir gilino istorines žinias, tretį klaidžiojo po miestą, atlikdami paskirtas užduotis, o abiturientai buvo pakviesti akimirksniu sustabdyti laiką ir įsimąstyti į amžinųjų vertybių prasmę Telšių šv. Antano Paduviečio katedroje. Čia apie Dievo veikimą žmoguje gimnazistams pasakojo Telšių vyskupo V.Borisevičiaus kunigų seminarijos prefektas, kanauninkas A.Sabaliauskas. Atverdamas katedros duris kartu atvėrė ir istorijos šaltinių gelmes. Daug kas nebuvo girdėję nei vartų simbolikos, nei gražių durų sukūrimo istorijos. Nuostabą sukėlė ir filmo „Adomo obuoliai“ fragmentas, privertęs savęs paklausti: „O kaip elgiuosi aš?“ Į daugelį viduje kilusių klausimų atsakymus padėjo rasti prefekto komentarai...

Apie tai „Dialogui“ parašė lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja **Rita Kasparavičiūtė**.

Gudručius sutrikdė oblius ir linų šukos

Ar tiesa, kad rasa ir šerkšnas yra krituliai, kad greičiausi bėgikai pasiekia 40 km/h greitį, kad Kalnėnų pagrindinės mokyklos pavadinimas kilęs nuo žodžio „kalnas“? Į tokius ir dar sunkesnius klausimus turėjo atsakyti Mažeikių Kalnėnų pagrindinės mokyklos 5–7 klasių komandų nariai, pirmojo „Mokyklos lyderių“ konkurso etapo nugalėtojai. Jau trečiąkart mokykloje vyko tikra protų kova, o renginio organizatorė ir vedėja pavaduotoja ugdymui A.Staigvilienė džiaugėsi, kad šis konkursas tapo svarbiu mokyklos gyvenimo įvykiu: kiekvienos klasės gerai besimokančių mokinių svajonė iškovoti pereinamąją prizą – mokslo simbolį – pelėdą. O ji atitenka tiems, kurie geriausiai moka lietuvių ir anglų kalbas, istoriją, matematiką, išmano gamtamokslines disciplinas, atpažįsta muzikos kūrinių ir žino jo autorių. „Nors tarpusavyje varžėsi ne to paties amžiaus vaikai, dalis užduočių buvo vienodos – juk smalsus žmogus ne viską sužino tik per pamokas. Puikiai įveikę žinių ir įgūdžių reikalaujančias užduotis, gudručiai sutriko, kai laidos „Tūkstantmečio vaikai“ dalyvis T.Jucius jiems ant stalų suguldė senoviškus rakandus. Nepažino nei obliu, nei svarstyklų (buožės), o linų šukomis siūlė ravėti daržą...“ – įspūdziais dalijasi lietuvių kalbos mokytoja **Daiva Misevičienė**.

Beje, pelėda antrus metus iš eilės atiteko tai pačiai šeštokų klasei.

Gimnazija bendradarbiaus su 10 aukštųjų mokyklų

Kretingos Jurgio Pabrėžos gimnazija pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su 10 Lietuvos aukštųjų mokyklų: Kauno technologijos, Lietuvos edukologijos, Klaipėdos, Vilniaus Gedimino technikos, Aleksandro Stulginskio, Vytauto Didžiojo, Sveikatos mokslų, Šiaulių bei LCC tarptautiniu universitetu bei Klaipėdos valstybine kolegija. Dokumentą pasirašė gimnazijos direktorė Biruta Mikienė ir minėtų aukštųjų mokyklų rektoriai ar jų įgalioti asmenys, iškilmingame renginyje dalyvavo daug iškilių svečių.

„Gimnazijos bendruomenės iniciatyva užmegzti glaudžius ryšius su aukštosiomis mokyklomis, suteikti galimybę mokiniams dalyvauti bendruose projektuose ir tiriamojose veiklose nėra vien formalumas, – rašo „Dialogui“ Kretingos Jurgio Pabrėžos gimnazijos žurnalistų būrelio vadovė **E.Litvinienė**. – Ši iniciatyva realiai pradėta įgyvendinti dar metų pradžioje. Vasarį ŠU doc. dr. J.Pabrėža gimnazijoje skaitė paskaitą „Žemaičių kalba ir jos šnektų gyvybė“, gegužę Sveikatos mokslų universitetas atliko burnos higienos klausimams skirtą tyrimą, kuriame dalyvavo gimnazijos mokiniai ir jų tėvai. Visai neseniai Gamtos mokslų tiriamųjų darbų stovykloje bendradarbiauta su KTU: prof. dr. Ž.Stasiškienė skaitė paskaitą „Darni plėtra – ar ji būtinas pakeleivis į ateitį“, o minėto universiteto studentai demonstravo įdomius fizikos eksperimentus.“



■ Kretingos Jurgio Pabrėžos gimnazija (direktorė Biruta Mikienė centre su aplanku rankose) pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su 10 Lietuvos aukštųjų mokyklų (nuotraukoje – jų rektoriai bei atstovai).

Į dangų pakilo lomiškių svajonės

„Į šeimos šventę Lomių kaimo bendruomenės kultūros namuose pakviesti rinkosi tėveliai, jų vaikai, mokytojai, kultūros darbuotojai, kaimo bendruomenės žmonės. Įvyko nuotaikingas koncertas, kuriame dalyvavo ir mažiausieji, ir vyriausieji. Vaikai skambino per metus išmokus melodijas kanklėmis, gitaromis, dainavo, šoko, vaidino, kalbėjo tarmiškai, skaitė savo kūrybinius darbelius – laiškus, eilėraščius, rašinėlių ištraukas, skirtas mamytėms, tėveliams, močiutėms“, – rašo „Dialogui“ Tauragės r. Lomių pagrindinės mokyklos direktoriaus pavaduotoja ugdymui **Neringa Orentienė**. Kaimo bibliotekininkė Vaiva tėvams surengė įdomią viktoriną. Renginio pabaigoje visi šventės dalyviai didžiulėje žydinčioje pienujų jūroje, sustoję ratu ir susikibę už rankų, paleido į dangų spalvotus balionus, prie kurių buvo pritvirtinti jų svajonės ir troškimai.

Tvarkė apleistą pirmosios Bubių mokyklos pastatą



Pirmoji mokykla Bubiuose (Šiaulių r.), jos pastatas šiuo metu jau nebegyvenamas. Pastato savininkai, Zubovų palikuonys, neturi galimybių jo sutvarkyti, nes gyvena toli nuo Bubių. Tad aplinką tvarkė Bubių mokyklos mokiniai ir pedagogai, – praneša „Dialogui“ mokyklos direktorius **Reimundas Varapickas**.

Poezija ir rododendrai



„Poezijos pavasario“ šventė Panevėžio „Žemynos“ pagrindinės mokyklos vidiniame kiemelyje, kur žydi alyvos ir rododendrai. Čia skambėjo jaunųjų poetų eilės, gitaros muzika, buvo pristatyta lietuvių kalbos mokytojų išleista poezijos knygelė „Poezijos sparnai“, kurioje skelbiami gražiausi ne tik dabar kuriančių mokinių, bet ir jau mokyklą baigusių „Žemynos“ ugdytinių eilėraščiai, – praneša mokytoja **Aušra Vaitkienė**.

Tyrėjo diena Alytuje ir Šiauliuose

• **Alytaus Likiškėlių pagrindinėje** įvyko mokslo populiarinimo renginys Tyrėjo diena. „Mes labai džiaugiamės, kad tapome pirmieji Alytaus mieste, sulaukę mokslininkų savo mokykloje. Pirmenybė rengiant Tyrėjo dienas atitenka toms mokykloms, kurių mokiniai aktyviai dalyvauja mokslinėje tiriamojoje veikloje ir yra aktyvūs klubo „Jaunasis tyrėjas“ nariai“, – rašo „Dialogui“ minėtos mokyklos karjeros koordinatore **Emilija Norkevičienė**. Informacijos autorė pasakoja, jog prieš renginį vyko intensyvūs pasirengimo darbai: vizito programos parinkimas ir suderinimas, mokinių informavimas, sudominimas, paskirstymas į paskaitas. Mokykla šurmuliavo nuo ankstyvo ryto. Mokiniai aktyviai talkino ruošiant priemones paskaitoms. Visus labiausiai domino mažoji sporto salė, kurioje įsikūrė planetariumo „kupas“.

Paskaitos vyko keturiose patalpose pagal mokinių amžių ir pasirinktas temas. Devintokai ir dešimtokai išklausė dr. S.Jurkonienės paskaitą „Augalų funkcionavimas aplinkos streso sąlygomis“. Aštuntokai bendravo su dr. A.Paškevičiumi, kuris papasakojo apie mikrobiologinius tyrimus bei mokyklos oro mikroorganizmus. Septintųjų ir šeštųjų klasių mokiniai susipažino su įranga, kurios pagalba galima registruoti judesius, stebėjo, kaip veikia greitaigė kamera. Visa tai jiems demonstravo S.Šafranauskas. Labiausiai visiems patiko S.Lovčiko paskaita „Mes ir Visata“. Įspūdinga buvo tai, kad planetariumo kupolas (į kurį reikėjo įlįsti) tilpo sporto salėje.

Mokiniai gamtos mokslų pamokų metu aptars įspūdžius, atsakys į grįžtamojo ryšio anketos klausimus, bandys surasti ir pateikti pasiūlymų Idėjų turnyrai.

• **Šiaulių Simono Daukanto gimnazijoje** Tyrėjo diena suteikė gimnazistams galimybę dalyvauti mokslininkų paskaitose „Naujausi genetinių tyrimų metodai“, „Vėžio genetika“ (gyd. V.Mikštienė) ir „Naujausių vaistų kūrimas“ (dr. V.Petrikaitė), – praneša gimnazijos Ugdymo skyriaus vedėja **Diana Vaidžiulė**. Kaip ir bemaž visose mokyklose, kuriose jau apsilankė šios prasmingos iniciatyvos dalyviai, ypatingo susidomėjimo sulaukė mobilus planetariumas ir S.Lovčiko paskaita apie gyvybę visatoje. „Nė vienas, išklausęs paskaitą pažvelgęs į dangaus objektus modernia astronomijos įranga, neliko abejingas astronomijos mokslams“, – teigia D.Vaidžiulė. Paliko moksleiviams įspūdį ir mokslinės įrangos veikimo principų pristatymas, mokslo populiarinimo filmai 3D projekcine sistema ir t. t. Pasak informacijos autorės, gimnazistai noriai uždavinėjo klausimus mokslininkams ir patys aktyviai dalyvavo eksperimentuose.

Olimpinį festivalį laimėjo J.Janonio gimnazijos komanda

Marijampolės marijonų gimnazijoje vykusiose Lietuvos mokinių olimpinio festivalio 5–12 klasių mokinių šaškių finalinėse varžybose (05 26), kuriose dalyvavo 20 komandų, nugalėjo Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos komanda – **Martynas Puras, Domantas Norkus, Ligita Andrejaitytė ir Edgaras Petrauskas**.



L.Vidžiūnienės nuotr.

KONFERENCIJOS

Atradimo džiaugsmo virusas

Atradimo džiaugsmo virusu užsikrėtę jaunieji Vilniaus miesto ir apskrities matematikai buvo susirinkę į sostinės Simono Daukanto progimnaziją, kur vyko dešimtoji matematikos metodinio būrelio inicijuota bendrojo ugdymo mokyklų 5–12 klasių mokinių matematikos projektinių darbų konferencija. Joje pristatyta 17 darbų. Kiekviename jų kūrybiškai pažvelgta į matematiką. Mokiniai nebijojo išreikšti savitas ir drąsias įgytų matematikos žinių interpretacijas. Tiek šeštokai, tiek dvyliktokai matematikoje pamatė ne tik skaičius ar veiksmų eilutes. Savo projektiniuose darbuose jie atskleidė matematikos spalvingumą ir beribiškumą.

Konferencijos metu tiek komisija, tiek publika galėjo rinkti geriausią darbą. Komisija savo balsus atidavė už projektinį darbą „Įdomusis lygčių uždavinynas“. Jo autorė – Vilniaus S.Daukanto progimnazijos septintokė G.Barkauskytė (mokytoja R.Raižienė). Gretos uždavinynė surinkta daug įdomių intriguojančių klausimų septintokams, atsakymus į juos mokiniai gali rasti tik spęsdami lygtis. Publika simpatijos atiteko Vilniaus Žemynos gimnazijos 3 B kl. mokiniams Benediktui Nikolaiciuk ir Pauliui Sabuliui, paruošusiems projektą „Fibonači skaičių seka. Aukso pjūvis“ (mokytoja Z.Kraujalienė). „Jaunuoliai lyg kokie magai atskleidė matematikos magiškumą, grožį ir darną bei užburė publiką“, – rašo „Dialogui“ konferencijos organizatoriai.

Vaizdingai, įdomiai, išsamiai

Šiaulių r. Kuršėnų Pavenčių mokykloje įvyko respublikinė specialiojo ugdymo mokinių gamtamokslinė konferencija „Mūsų pasaulis“. Joje dalyvavo specialiųjų mokyklų (SM) 4–9 klasių mokiniai. Perskaityta 11 pranešimų. „Pristatyti standiniai ir žodiniai pranešimai buvo vaizdingi, įdomūs, išsamūs, gvildenantys įvairias temas, – pasakoja „Dialogui“ Kuršėnų Pavenčių mokyklos logopedė **Ramunė Markauskienė** ir specialiojo ugdymo mokytoja **Valda Pileckienė**. – Pavenčių mokyklos mokinio meniškasis standinis pranešimas „Metų laikai mano piešiniuose“ (mokytoja E.Dilinskienė) leido pasidžiaugti gamta visais metų laikais. Du pranešimai – Šiaulių „Ringuvos“ SM mokinės (mokytoja R.Šimonėlienė) žodinis ir Panevėžio SM mokinio (mokytojas A.Mažeika) standinis – buvo skirti ekologijai: jie skatino naudingai panaudoti antrines žaliavas, mokė, kaip galima savo rankomis pasigaminti popierių. Kita Pavenčių mokyklos ugdytinė (mokytojas R.Kaminskas) perskaitė naudingą pranešimą „Šeima taupo“. Jame pateikta ne tik informacija, bet ir pristatyta įdomi atlikta apklausa.“ Ne mažiau turiningi buvo ir kiti pranešimai. Po jų pristatymo mokiniai turėjo galimybę pažaisti viktorinoje „Mūsų pasaulis“: pasiskirstę į dvi komandas konferencijos dalyviai turėjo įveikti 20 klausimų gamtamokslinė tema. Mokytojai ir renginio svečiai galėjo pasižiūrėti gamtos pamokoms skirtų metodinių priemonių parodėlę.

Aptarė SUP mokinių socializacijos perspektyvas

Kauno Viktoro Kuprevičiaus pagrindinės mokyklos Specialiojo ugdymo pagalbos konsultacinio centro (SUPKC) specialistai apsilankė Kauno socialinių paslaugų ir statybos verslo darbuotojų profesinio rengimo centre, kur buvo organizuota teorinė-praktinė diskusija dėl V.Kuprevičiaus pagrindinėje besimokančių SUP mokinių ateities. Profesinio rengimo centro specialistai diskusijose pristatė savo parengtus pranešimus bei informaciją apie tolesnės socializacijos bei profesijos įgijimo galimybes SUP mokiniams savo mokymo įstaigoje, supažindino su mokomaisiais kabinetais. „Baigiantis diskusijai jos dalyviai pasirašė dvišalę bendradarbiavimo sutartį, kuri įpareigoja V.Kuprevičiaus pagrindinės mokyklos specialiųjų poreikių mokinius, besimokančius pagal individualizuotas ir pritaikytas ugdymo(si) programas, tolimesniam ugdymui(si) nukreipti į VŠĮ Kauno socialinių paslaugų ir statybos verslo darbuotojų profesinio rengimo centrą. Tuo pačiu profesinio rengimo centras įsipareigoja sudaryti visas sąlygas V.Kuprevičiaus pagrindinės mokyklos specialiųjų poreikių mokiniams deramai pasiruošti įgyti pasirinktą profesiją, o po studijų baigimo – pasirūpinti mokinių įdarbinimu“, – praneša „Dialogui“ V.Kuprevičiaus pagrindinės mokyklos SUPKC vadovė **Ada Kubilienė** ir logopedė **Liza Pastuchova**.

Aplankė kūdikių namus

Šiaulių Simono Daukanto gimnazijos mokinių grupės „Gelbėkit vaikus“ nariai aplankė Šiaulių kūdikių namus, – praneša gimnazijos socialinė pedagogė **Inga Geidanaitė**.



Mokinių kūrybos ir kompetencijų tobulinimo projektas „Mano muzika“

Vilniaus Algirdo muzikos mokyklos Teorijos skyriuje 2013 metais startavo mokinių kūrybos ir kompetencijų tobulinimo projektas „Mano muzika“, jis tęsėsi tris mėnesius. Formalųjį švietimą papildančio ugdymo paskirtis yra sistemškai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus, įgūdžius bei suteikti asmeniui papildomų dalykinių ir bendrųjų kompetencijų. Todėl vienas iš uždavinių yra šias kompetencijas plėtoti per saviraiškos tenkinimą. Mokiniai pasirenka lankyti muzikos mokyklą ir joje svarbus ugdymo principas yra ugdymo individualizavimas atsižvelgiant į asmenybę, galimybes, poreikius bei pasiekimus. Vienas projekto tikslų buvo įtraukti kuo daugiau mokinių. Teorijos skyriuje dėstomi muzikos rašto ir kultūros pažinimo, solfedžio, muzikos istorijos dalykai savo įvairove padėjo mokiniams atrasti įvairių individualių gebėjimų. Projek-

te mokytojai ugdė mokinių bendrąsias bei dalykines kompetencijas, siekė, kad mokiniai praktiškai pritaikytų žinias apie įvairių stilių, žanrų ir formų muziką, gebėtų suprasti muzikinės klausos lavinimo, teorijos ir praktikos tarpusavio ryšius ir efektyviai juos panaudotų. Projekto metu mokiniai grupėse mokėsi bendrauti, bendradarbiauti, atkakliai ir ryžtingai vykdė pasirinktas užduotis, o temų gausa padėjo visapusiškai išreikšti save. Mokiniai rašė savo mintis, perteikė muzikos emocijas piešiniuose, kūrė muziką, muzikavo individualiai ir įvairiais būdais grupėse.

Muzikos rašto ir kultūros pažinimo, solfedžio pamokose mokiniai buvo skatinami į muzikos teorijos žinias pažvelgti kūrybiškai. Dirbant grupėse bendros temos buvo plėtojamos individualiai ir kiekvienas mokinių išmėgino jėgas jam patikusia tema. Į kūrybinį procesą įsitraukdavo visi moki-

niai, nes tapo įdomus rezultatas. Aptarus su vaikais jų sukurtus muzikinius darbus, mokiniai pasiūlė visa tai iliustruoti. Ugdytiniai noriai spalvomis piešiniuose vaizdavo tai, ką jie įsivaizduoja, kai skamba jų sukurtos melodijos. Taip atsirado daug įvairiaspalvių piešinių, kuriuose vaikai užrašė savo kūrybą ir įrašė savo mintis apie muziką, nuotaikas, teoriją, mokymąsi bei rezultatus. Kiti mokiniai piešiniais į projektą įsitraukė norėdami atskleisti savo jausmus apie kūrinius, išklaustyti per muzikos istorijos pamokas ir viešojoje erdvėje. Mokyklos trijuose aukštuose yra eksponuojama apie 200 mokinių darbų įvairiomis temomis.

Rašiniuose ir eilėraščiuose mokiniai dėstė savo mintis apie mūsų muzikos mokyklą ir muziką, savo praktinius gebėjimus skleidė solfedžiuodami, siejo teorijos žinias su praktika pasirinkdami gražiausias dainas, kūrė kūrinius, kuriuos mokėsi

užrašyti informacinių kompiuterinių technologijų programomis. Mokykloje dirbantys Teorijos skyriaus pedagogai padėjo ne mažiau kaip 450-iai mokinių atskleisti ir patobulinti savo gebėjimus.

Besibaigiant projektui mokyklos didžiojoje salėje įvyko didelis renginys – koncertas. Daugiau kaip 120 mokyklos mokinių atliko savo autorinius instrumentinius kūrinius, skaitė sukurta eilėraščius, rašinius, mokinių grupės pristatė įvairius praktinius darbus pasirinktomis projekto temomis. Renginyje dalyvavo mokytojai, vaikų tėvai, svečiai. Projekto dalyvių gausa įrodė, kad jis mokiniams buvo įdomus ir reikalingas, nes kiekvienas pasirinkta tema galėjo įvairiai pasireikšti bei atrasti naujovių.

Rūta BERNATONYTĖ,
projekto autorė ir vadovė,
mokytoja ekspertė

Užs. 441

Statybininkai-apdailininkai tobulingosi svetur

Ukmergės technologijų ir verslo mokyklos (UTVM) Plėtros skyriaus vedėja **Kristina Saladžienė** „Dialogui“ parašė apie savo mokymo įstaigos įgyvendintą Leonardo da Vinci mobilumo projektą „Statybininko-apdailininko specialybės mokinių praktinių įgūdžių tobulinimas ES šalyse“. Pagal jį 26 mokiniai iš keturių Lietuvos profesinių mokymo organizacijų vyko į 3 savaitių stažuotes Austrijoje ir Vokietijoje. Be to, 2012–2013 m. Ukmergės TVM įgyvendinti dar 4 Leonardo da Vinci mobilumo projektai, kuriuose mokykla dalyvavo partnerio teisėmis.

DNR molekulei – 60 metų!

Vilniaus Gerosios Vilties vidurinėje mokykloje įvyko renginys „DNR molekulei – 60 metų!“ 1953 m. Džeimsas J. Watsonas ir F. Crickas žurnale *Nature* pirmą kartą aprašė DNR spiralės struktūrą. Baigėsi klasikinės genetikos era ir buvo padėti molekulinės genetikos pamatai. 1963 m. šiems mokslininkams buvo paskirta Nobelio premija... Renginio metu dešimtakai demonstravo praktinį darbą „DNR molekulės išskyrimas iš kivio vaisiaus“. Darbui atlikti reikėjo labai nesudėtingų priemonių ir medžiagų: valgomosios druskos, vandens, indų ploviklio „Fairy“, spirito, mėgintuvėlių, pipetų ir svarstyklių. Mokiniai Donatas ir Tomas pristatė įdomų projektą „Jonizuojančios spinduliuotės poveikis DNR“. Projektas atliktas bendradarbiaujant su VU Gamtos mokslų fakulteto Botanikos ir genetikos katedros moksliniais darbuotojais. Ekrane visi renginio dalyviai stebėjo baltosiose kraujo ląstelėse (leukocituose) įvykusias mutacijas, suvokė pražūtingą jonizuojančiosios spinduliuotės poveikį gyviesiems organizmams bei ryšį su onkologiniais susirgimais. VU Mikrobiologijos ir biotechnologijos katedros vedėja L. Kalėdienė (buvusi šios mokyklos mokinė) skaitė paskaitą „Genetiškai modifikuoti organizmai“. Mokykloje taip pat vyksta mokinių rankomis pagamintų DNR molekulių modelių paroda.

Apie tai „Dialogui“ parašė biologijos mokytoja **Marija Ožeraitienė**.

Dalijosi veiksmingais mokymosi metodais

Šiauliu „Romuvos“ gimnazija dalyvauja tarptautiniame *Nordplus Junior* projekte „Mokymo ir mokymosi kokybė Baltijos šalių mokyklose“. Rudenį projekto partneriai iš Suomijos ir Norvegijos lankėsi Šiauliuose, o gegužę grupė romuviečių vyko į Hyvinkaa Sveitsi mokyklą Suomijoje. Kelionės tikslas – pristatyti mokymo ir mokymosi metodus, naudojamus istorijos ir socialinių mokslų pamokose. Pačius efektyviausius mokiniai taikė jungtinėje pamokoje „Rinkimai į parlamentą, balsavimas: panašumai ir skirtumai“. Vizito metu projekto dalyviai susipažino su Suomijos kompanijos „KONE“ veikla – joje gaminami liftai, eskalatoriai, automatinės durys. „Ši kompanija bendradarbiauja su Hyvinkaa miesto mokykla ir mokiniams suteikia galimybę įgyti teorinių žinių apie verslą, jas taikyti praktikoje. Projekto dalyviams kompanijos atstovai parengė užduotį: prekybos centre mokiniai stebėjo lankytojus, diskutavo apie liftų, automatinį durų tinkamą išdėstymą. Mokiniai dirbo grupėse, rinko medžiagą, vyko pristatymai“, – dalijasi anglų kalbos mokytoja **Virginija Balandienė**.

„Kad Lietuva būtų – ji privalo skristi...“

Just. Marcinkevičiaus žodžiai „Kad Lietuva būtų – ji privalo skristi...“ tapo Kėdainių „Aušros“ sveikatinimo ir sporto pagrindinės mokyklos integruoto projekto „Lituanica“ skrenda“ šūkiu. Apie projektą pasakoja jo autorės istorijos mokytoja metodininkė **Ledina MAROZIENĖ** ir anglų kalbos mokytoja metodininkė **Ligita KLIMAVIČIŪTĖ**.

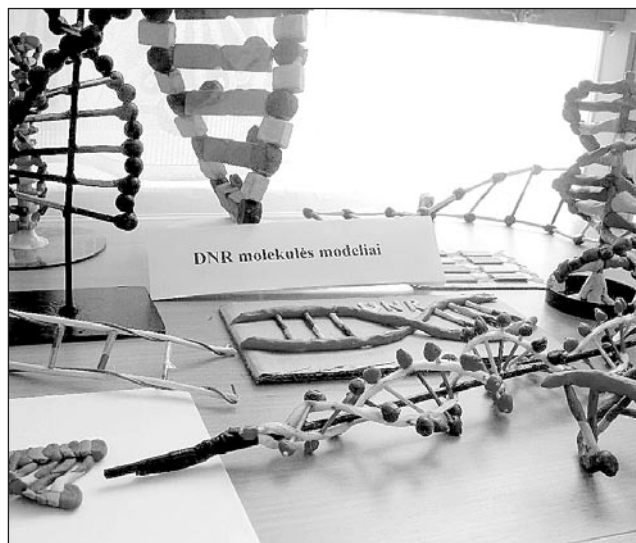
Šiuos metus Lietuvos Vyriausybė paskelbė Sveikatinimo, Tarmių, švietėjos M. Lukšienės, 1863-ųjų sukilimo, 1923-ųjų Klaipėdos sukilimo, Vilniaus geto tragedijos ir S. Dariaus ir S. Girėno skrydžio (1933-ieji) metais. Esame migruojanti tauta, todėl iš visų įsimintinų progų ir įvykių norėjosi išskirti pastarąjį. Dviejų lakūnų pavyzdžiu norėjome parodyti, kad ir gyvenant toli nuo tėvynės galima daryti reikšmingus darbus jos labui.

Pirmieji projektą pradėjo pradinukai – kūrybinės dirbtuvės Vasario 16-ajai paminėti. Po gražaus, kūrybingo starto į projektą įsijungė vyresnieji. Kūrybinėse dirbtuvėse gamintas „Lituanica“ modelis, piešta tema „Mano „Lituanica“, literatūros mylėtojai kūrė eilėraščius. Vadovaujami dalykų mokytojų mokiniai rengė pranešimus būsimai konferencijai.

Konferencijos metu moksleiviai skaitė

lakūnų testamentą Lietuvai. Nebesinorėjo kartoti biografijos faktų, todėl konferencijoje naudojamos pradinukų surinkta informacija stendiniuose pranešimuose. Norėjome platesnio požiūrio į skrydį, todėl dabar kalbėta apie Lietuvos aviacijos pasiekimus tarpukariu, atiduodant duoklę mokyklos profiliui – sveikatinimui ir sportui pasakota apie S. Dariaus indėlį į Lietuvos sporto raidą. Mokiniai domėjosi pasirengimu skrydžiui, pristatė įdomių nuotraukų. Per fizikos pamokas paskaičiuoti įvairūs skrydžio fizikinių dydžių aspektai. Pakeliamas balzamavimo pėdsakais, pristatytas skrydžiui paminėti skirtas matematikos uždavinynas ir t. t. Įkvėpti projekto šeštakai lankėsi Broniaus Oškino vaikų aviacijos mokykloje, – tad konferencijoje pasidalyta išpūdžiais ir apie ją.

Paskutinis projekto renginys – kelionė į Lenkiją. Tikimės gražių išpūdžių.



DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Laurena Remenčiūtė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Jmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savaitraščioje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS



Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392-1916

SUKAKTYS

Naujamiesčio mokyklai – 430 metų

Panevėžio r. Naujamiesčio vidurinė, viena seniausių Lietuvos mokyklų, paminėjo 430 metų jubiliejų. Ta proga istorijos mokytojas **Paulius Grinkas** atsiuntė „Dialogui“ įdomią medžiagą. Spausdiname jos fragmentą, jis apima mokyklos istoriją nuo XVI a. iki XVIII a. pabaigos.

„Naujamiesčio mokyklos istorija prasideda 1583 m. rugpjūčio 4 d., kai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kancleris Eustachijus Valavičius paskelbė Naujamiesčio dvaro, kartu ir mokyklos nuostatus. Įdomu tai, kad nuostatuose buvo pabrėžiamas privalomas dvaro valstiečių vaikų mokymas. Kiekviena šeima buvo įpareigota leisti į mokyklą savo sūnų (nuo 8 ar 9 metų, bet ne vyresnį kaip 15 metų). Mokykloje vaikai privalėjo išmokyti poterių, tikėjimo išpažinimo ir dešimties Dievo įsakymų. Grįžęs iš mokyklos vaikas to paties turėjo mokytis visą šeimyną. Rašto mokymas buvo paliktas mokytojo nuožiūrai. Jei mokyklą lankantys vaikai „neturės kuo misti, tada tokiems maitas turi būti duodamas iš mano dvaro ligi to laiko, kol mokysis. Ir kad tą nutarimą valdiniai vykdytų ir per žiemą savo vaikus leistų į mokyklą, grasinant kapos grašių bauda – ta bauda turės būti išieškota špitolei, iš nepalikusniųjų [...]“.

E. Valavičiui mirus, dvarą paveldėjo jo sūnėnas Romanas Valavičius. Jis tęsė savo dėdės darbą globodamas Naujamiestyje veikiančią mokyklą, 1592 m. skyrė bakalaurui išlaikymą.

Mokykla veikė ir vėlesniais laikais. 1604 m. Kristupas Radvila skyrė lėšas mokyklai pastatyti. XVII a. pradžioje Naujamiesčio mokyklos globėju tapo Upytės bajoras Jonas Sicinskis (Čičinskas). Jis skyrė lėšas dviem Naujamiesčio mokyklos mokytojams išlaikyti. Reikia pastebėti, kad vaikai buvo mokomi lietuvių kalba, nors pamažu Lietuvoje – pirmiausia dvaruose, paskui ir mokyklose – įsigalėjo lenkų kalba.

XVII a. Lietuvai ir tautai buvo pats dramatiškiausias ir tragiškiausias. Nuolatiniai karai, badmečiai, epidemijos, suirutė krašte, polonizacija veikė ir Naujamiesčio mokyklą. Nusilpus ekonomikai, pralaimėjus reformacijai ir įsitvirtinus katalikybei užgeso privalomas valstiečių vaikų mokymas. Mokykloje mokinius pradėta mokytis vien lenkų kalba, lietuvių kaip žemesniojo sluoksnio – valstiečių kalbos atsisakyta. Besimokančiųjų skaičius mažėjo. 1781 metų šaltiniuose minima, kad Naujamiesčio mokykloje mokėsi tik 16 vaikų. Jų socialinė kilmė tokia: 2 šlėktos, 4 miestelėnai ir 10 valstiečių...“

■ 2003–2013 m. Naujamiesčio vidurinės mokyklos aplinka pripažinta gražiausiai tvarkoma Panevėžio rajone, 2011 m. – gražiausiai tvarkoma mokyklos edukacine aplinka Lietuvoje.



Pranciškonų gimnazijai – 80 metų

Pranciškonų gimnazija (Kretinga) esamus ir buvusius mokinius, mokytojus, darbuotojus sukviė į 80-ies metų jubiliejaus šventę. „...Nuo pat ryto gimnazijoje netilo šurmuly: susitiko karo metais ir visai neseniai mokyklą baigę abiturientai, jų mokytojai. Šventės dalyviai galėjo apžiūrėti visų gimnazijos laidų nuotraukas, aplankyti mokyklos muziejų, klases, kuriose kažkada mokėsi ir kurios dabar neatpažįstamai pasikeitusios, pažiūrėti filmą apie gimnaziją ir jos auklėtinius, smagiai paplepti prie kavos ar arbatos puodelio... Vėliau visi šventės dalyviai buvo pakviesti į iškilmingas Šv. Mišias, po jų šventė persikėlė į Rotušės aikštę. Pranciškonų gimnazijos mokiniai Kretingos miesto visuomenei padovanojo smagų pasirodymą, kartu kviesdami prisijungti prie šventinės gimnazijos bendruomenės eisenos. Prie senųjų gimnazijos rūmų į dangų pakilo šimtai balionų, šalia esantis Lurdas pasipuošė vėjo malūnėliais...“ – pasakoja Pranciškonų gimnazijos Jaunųjų žurnalistų būrelio vadovė **Daiva Ataitė**.



■ Šventinė 80-metį mininčios Pranciškonų gimnazijos mokinių eiseną Kretingos mieste

KONKURSAI

Savo kūrybą demonstravo jaunieji fizikai

Gegužės 15 d. Kauno technologijos universitete (KTU) vyko kūrybinių darbų konkurso „Fizikos bandymai aplink mus“ baigiamoji konferencija. Joje buvo demonstruojami visos Lietuvos mokinių sukurti fizikos bandymai ir jų modeliai.

Vievio gimnazija praneša apie savo ugdytinių (juos moko mokytoja Elvyra Apanavičienė) sėkmę šiame konkurse. Trečiaklasių Vievio gimnazistų R. Kanapicko, M. Dainio, M. Tartėno ir J. Zdaniausko kūrybinis darbas „Optikos ir elektros dėsnių tyrimo prietaisai praktikos darbams atlikti“ laimėjo II vietą. Puikiai pasirodė ir antraklasis D. Grigoravičius: gimnazistas labai įdomiai pademonstravo savo sukurtą „Robotinę konstrukciją“ ir laimėjo III vietą, – praneša Vievio gimnazijos mokytoja **Renata Kisnierenė**.



■ Konkurso laureatai, Vievio gimnazijos moksleiviai, su mokytoja Elvyra Apanavičiene

Šeimų šventė „Čia visa Lietuva“

Didžiausia šalyje tradicinė šeimų šventė „Čia visa Lietuva“, kasmet pritraukianti tūkstančius dalyvių iš visos Lietuvos, šiemet vyks birželio 1 dieną labai gražioje vietoje – Prienų rajone, Vazgaikiemyje, įsikūrusiame Visuomenės harmonizavimo parke.

Nemokamame renginyje visos Lietuvos gyventojai ir svečiai turės išskirtinę galimybę linksmai ir įsimintinai praleisti dieną. „Čia visa Lietuva“ šventės programoje – įvairūs koncertai, čempionatai, muzikinių vaikų grupių pasirodymai, parodos, amatininkų mugės, ūkininkų turgus, skautų stovyklavietės, aitvarų pieva, kinologų pasirodymai, speciali erdvė vaikams, akrobatai, žonglieriai ir gausybė kitų pramogų visai šeimai.

Festivalis „Čia visa Lietuva“ skirtas visoms šeimoms, todėl jo organizatoriai nori, kad šventėje užsiėmimą sau rastų kiekvienas – ir mažas, ir didelis.

„Dialogo“ inf.

PAKLAININIMAS MIŠKE

(Pramoga 7–18 m. moksleiviams)
Trakų r., 29 Lt/asm.

www.vaiduokliai.lt, info@vaiduokliai.lt,
mob. +370 652 16 600

Užs. 433

Atitaisymas

„Dialoge“ Nr. 20 (2013 05 16) paskelbtoje informacijoje apie Kretingoje savo veiklą atnaujinusį profsąjungos susivienijimą („Pedagogų susivienijimas atnaujino veiklą“) įsivėlė klaida.

Susivienijimas veiklą atnaujino nauju pavadinimu, nes tapo Lietuvos švietimo įstaigų profesinės sąjungos (LŠIPS), o ne Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LSDPS), t. y. kitos organizacijos, Kretingos susivienijimu.

Atsiprašome suklaidintų skaitytojų.

„Dialogas“

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS
54 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Aušros“ sveikatinimo ir sporto pagrindinė, Kėdainiai
„Džiugo“ gimnazija, Telšiai
„Minties“ gimnazija, Panevėžys
„Ringuvos“ specialioji, Šiauliai
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai
„Šaltinio“ pagrindinė, Panevėžys
„Žemynos“ pagrindinė, Panevėžys
Algirdo muzikos, Vilnius
Bubių, Šiaulių r.
Garliavos Jonučių vidurinė, Kauno r.
Gerosios Vilties vidurinė, Vilnius
Gudienos mokykla-darželis „Rugelis“, Kaišiadorių r.
Jašiūnų Mykolo Balinskio vidurinė, Šalčininkų r.
Jotvingių gimnazija, Alytus
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
Juozo Urbšo katalikiška vidurinė, Kaunas
Jurgio Pabrėžos gimnazija, Kretinga

Kalnėnų pagrindinė, Mažeikiai
Kuršėnų Pavėnčių, Šiaulių r.
Licėjus, Vilnius
Lietuvos Broniaus Oškino vaikų aviacijos, Kėdainiai
Likiškėlių pagrindinė, Alytus
Linkuvos gimnazija, Pakruojis r.
Lomų pagrindinė, Tauragės r.
Lopšelis-darželis „Pasaka“, Kaunas
Lopšelis-darželis „Salduvė“, Šiauliai
Marijonų gimnazija, Marijampolė
Nacionalinė M.K. Čiurlionio menų, Vilnius
Naujamiesčio vidurinė, Panevėžio r.
Panemunės pagrindinė, Alytus
Pašvitinio pagrindinė, Pakruojis r.
Plokščių vidurinė, Šakių r.
Pranciškonų gimnazija, Kretinga
Rozalimo vidurinė, Pakruojis r.
Salduvės progimnazija, Šiauliai

Sanatorinė, Šiauliai
Siesikų vidurinė, Ukmergės r.
Simono Daukanto gimnazija, Šiauliai
Simono Daukanto progimnazija, Vilnius
Sintautų pagrindinė, Šakių r.
Skaistakalnio pagrindinė, Panevėžys
Specialioji, Panevėžys
Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Suaugusiųjų ir jaunimo mokymo centras, Kretinga
Suaugusiųjų mokymo centras, Kėdainiai
Šaltinių pagrindinė, Alytus
Šeškinės vidurinė, Vilnius
Technologijų ir verslo, Ukmergė
Upninkų pagrindinė, Jonavos r.
Vievio gimnazija, Elektrėnų sav.
Viktoro Kuprevičiaus pagrindinė, Kaunas
Žadeikių pagrindinė, Šilalės r.
Žemielio vidurinė, Pakruojis r.
Žemynos gimnazija, Vilnius

Mikrorajono bendruomenės šventė progimnazijoje



■ Štai jau penktą kartą Šiaulių Šimšės mikrorajono bendruomenė susirinko smagiai pabendrauti į pavasario šventę Salduvės progimnazijoje.

Štai jau penktą kartą žieduotoji paukštė gegužė Šiaulių Šimšės mikrorajono bendruomenę sukviečia į gražią pavasario šventę Salduvės progimnazijoje. Tai vienas iš masiškiausių renginių, į kurį atvyksta ir artimiausi kaimynai, ir šeimos, ir kolektyvai – jų šiemet buvo net 9. Šventės tikslas – suartinti bendruomenes, skatinti šeimas aktyviai praleisti laisvalaikį kartu su savo atžalomis, gebėti pasidalinti savo pasiekimais ir sėkmėmis.

Šventė prasidėjo anksti ryte futbolo varžybomis. Pasakui vyko parodomosios regbio rungtynės, varžytasi įvairiose individualiose sporto rungtyse: smiginio, dvipūdės kilnojimo, svorio metimo į toli, metimo į krepšį... Daugiausia aistrų sukėlė šeimų estafetės.

Kiekvienas šventės dalyvis galėjo aktyviai įsijungti į įvairias veiklas. Visą laiką, kol vyko smagūs renginiai, jaunieji menininkai, kirpėjai, dizaineriai, konditeriai demonstravo savo rankų darbo kūrinius ir dalijosi darbo paslaptimis amatų alėjoje. Po žydinčiais kaštonais įsikūrė tarptautinių projektų mokinių grupė su savo va-

dove – anglų kalbos mokytoja S.Bartkuvienė. Jie, aplankę ne vieną šalį, kvietė susipažinti su savo kelionių išpūdžiais ir vaišino ispaniška gaspačio sriuba, turkiška ryžių koše su keptomis pupelėmis ir namine duona. Šalia susibūrę mokyklos ekologai, vadovaujami biologijos mokytojos A.Vaičiūnienės, pristatė atliktus pieno, medienos tyrimus, kvietė įsijungti į vandens taupymo programą.

O šventiniame koncerte skambėjo lopšelio-darželio „Salduvė“, Stasio Šalkauskio gimnazijos, Salduvės progimnazijos ir Sanatorinės mokyklos jaunųjų atlikėjų dainos, madas demonstravo šventės šeimininkės, šoko jaunieji įvairių kolektyvų šokėjai, įsijungė ir linksmiausi bendruomenės nariai.

Baigiantis šventei prie originalaus kamštelio pano (idėjos autorius – aktyvus bendruomenės narys D.Krištaponis) mokyklos sode buvo pakviesti nusifotografuoti visi gražaus renginio organizatoriai, dovanojantys sau ir savo draugams gražiausias bendravimo dovanas.

Genovaitė REIZGEVIČIENĖ,

Šiaulių Salduvės progimnazijos lietuvių kalbos mokytoja

Baidarės Merkio slėnyje

Unikali Šalčininkų r. Jašiūnų Mykolo Balinskio vidurinės mokyklos geografinė padėtis sudarė galimybę pajavairinti pamokas neįprasta naujove.

Vaizdingas Merkys tekėdamas slėnyje šalia mokyklos daro daugiau negu kilometro ilgio kilpą. Mokyklos direktoriui bei kūno kultūros mokytojams ji pasirodė tinkama žiedo formos vandens trasa. Po ilgų svarstymų, ilgus metus puoselėtų svajonių pagaliau mokyklai pavyko įsigyti tinkamą įrangą. Ją mokytojai ir mokiniai išbandė per praeitą vasaros atostogas, taip pat sutvarkė pakrantę (šių Merkio pakrantės teritoriją mokiniai kasmet tvarko akcijos „Darom“ metu), pasirašė visus reikiamus dokumentus ir... antroje gegužės pusėje vyks ta netradicinės kūno kultūros pamokos. Mokiniai apsirengia tinkamais drabužiais, apsivelka gelbėjimosi liemenes, išklauso instruktažą, sėda į baidares ir, praplaukę kilpą, po 25–30 minučių grįžta beveik į tą pačią vietą. Per kelias minutes baidarės sunešamos į starto vietą ir – pamoka baigta. Po pertraukos išplaukia kitos klasės ekipažas.

Kiekvienas Merkio slėnio mokyklos mokinys, be abejo, turi mokėti irkluoti ir valdyti baidarę. Turi mokėti saugiai ir kultūringai elgtis šalia vandens telkinių. Skaidrus vanduo, kvepianti gegužės žalumai, paukščių giesmės, kiršlių šokis virš vandens ir visas Merkio žavesys – tai nuostabi gamtos dovana irkluotojams.

Alvydas BALKĖ, kūno kultūros mokytojas

■ Unikali Šalčininkų r. Jašiūnų Mykolo Balinskio vidurinės mokyklos geografinė padėtis sudarė galimybę pajavairinti pamokas neįprasta naujove...



Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims (tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- » Švietimo aktualijos
- » Straipsnių fragmentai
- » Internetinė apklausa
- » Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- » Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.